

laiškai lietuviams

BALANDIS 1998 APRIL

TIKĖJIMO KELIONĖ	109	Algirdas Paliokas S J
KELIOS ŠVENTOS VIETOS	114	A. Saulaitis SJ
DIEVO IEŠKOTOJAS	117	Henri Nouwen
JĖZUITŲ ORDINO KELIAI Į LIETUVĄ	123	Dr. Jūratė Trilupaitienė
DIEVAS NUŽENGIA Į ŽMONIŲ TARPA	127	Kun. Petras Linkevičius
BAŽNYČIA	129	Kun. Antanas Liuima SJ
TENAI, KUR GYVENO IŠGANYTOJAS	133	Kun. K.J. Ambrasas
ARTIMO MEILĖ	135	Jurga Sparnauskienė
ĮVAIRYBĖS	136	Viktoras Jautokas
KALBA	137	Juozas Vaišnys SJ
TĖVYNĖJE	139	Marija A. Jurkutė
ŠYPSULIAI	143	Red.
TRUMPAI	144	Juoz. M.

Paskelbus šiuos metus vaikų metais ir prisikėlus pavasariui, šį numerį iliustruojame anoniminėmis vaikų nuotraukomis. Visos vaikų nuotraukos Zuzanos Mažeikienės (Susan Mažeika).

Viršelio piešinys ir skyrių vinjetės- Ričardo Spitrio.

Lietuviškas raidynas-Jono Bogutos.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (LETTERS TO LITHUANIANS) (USPS 301-540) is published monthly except bimonthly July/August, for \$20.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Periodicals postage paid at Chicago, IL. POSTMASTER: Send address changes to Laiškai Lietuviams, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636-1098.

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

1998 / BALANDIS - APRIL / VOL. XLIX, NO. 4

TIKĖJIMO KELIONĖ

Algirdas Paliokas, SJ

Žmogaus jausena Dievo atžvilgiu gana keistoka. Kristus jam atrodo esąs labai toli. Tiesa, gyveno, mirė, prisikėlė, įžengė į dangų. Jo nėra čia. Jokių ženklų: regimų, apčiuopiamų, aiškių...

Abu mokiniai, vykstantys į Emausą, galvojo panašiai. Jėzus buvo garsus nauju mokslu, stebuklingais darbais, bet Jeruzalėje žuvo. Jo nebėra čia. Tiesa, moterys rado tuščią kapą, kalbėjosi su angelais, lygiai kai kurie mokiniai buvo nuėję, ir Jo kūno nerado. Per silpni argumentai, kad juos įtikintų. Jie nori kuo greičiausiai palikti tą vietą, kur viltys žuvo, kur griuvo jų tikėjimas.

Pagal proto logiką viskas baigta. Taškas jau padėtas. Tragėdijos baigmė dabar verčia pamiršti viską, kas vyko trejus metus, ir lyg iš sapno sugrįžti į tikrovę, į realų gyvenimą, kokį rado žemėje ir kokį paliks.

Susan Mažeika nuotr.

Širdies logika kitokia. Tvirtinama, kad meilė nepripažįstanti logikos. Todėl jie ne tik negali viską pamiršti, jų mintys, kalbos išgyvenimai sukasi vien apie tai, kas įvyko. Jiems iš tikrųjų buvo gaila žmogaus, kuris buvo labai panašus į Mesiją. Jie tikėjo Juo. Palikę savąjį gyvenimą, jie kaip užhipnotizuoti sekė Juo trejus metus. Protas sako: Jis mirė, ir jau viskas. Širdis su tuo nesutinka. Kaip gali toks nuostabus mokslas, šimtai stebuklų būti niekai? Kaip gali būti sunaikintas šis Asmuo, toks labai geras, taip labai traukiantis, pririšantis, užburiantis. Jie mylėjo savo Mokytoją. Net ir dabar.

Juos pasivijęs Nepažįstamasis užklausk: “Apie ką kalbate ir ginčijatės, eidami keliu?” Tie nuliūdę nustojo” (Lk 24,17). Šis nekaltas klausimas juos pritrenkė, sustabdė. Vienas iš jų, atsigavęs iš nuostabos, pasakė: “Nejaugi tu būsi vienintelis žmogus, buvęs Jeruzalėje, kuris nežino, kas joje šiomis dienomis atsitiko!” (Lk 24,18). Iš tiesų, meilė negali suprasti, kaip galima nežinoti tų įvykių, kurie jai tokie svarbūs.

Emauso mokiniai buvo pasiklydę žemiškose ir nežemiškose logikose. Jiems nė į galvą neatėjo, kad kalbėdami apie Jėzų, jie jau eina link Jėzaus ir netgi eina su Jėzumi. Dievas negali tylėti. Dievas yra Žodis. Atpirktos žmonijos, naujojo pasaulio velykinėje aušroje Žodis vėl tapo kūnu. Kitokiu, nauju, perkeistu, išaukštintu Prisikėlusiojo kūnu. Meilė prisišaukia Mylimą (Mylintįjį). Ir Jis pasirodo. Tiesa, kaip Nepažįstamasis. Jis prisiartina ir besikalbant tampa labai artimas. Tikėjimas tai ir yra Dievo ir žmogaus suartėjimas. Emauso mokiniai, dėmesio! Dievas viską mato ir žino. Savo tolimesniame gyvenime jūs sutiksite Jį dažnai dažnai. Jis mokys jus vyresniųjų ir artimųjų lūpomis. Jis kalbės įvykių kalba, Jis tobuls jus kančia... Visur Jis ir nieko be Jo! O su mumis ar gali būti kitaip?!

Nepažįstamasis dedasi nieko nežinąs, lyg ne su Juo tai būtų atsitikę. Vėliau, prisiminę šį susitikimą ir matę Jo abejingumą tokiai baisiai kančiai ir mirčiai, jie supras, kad tokia buvusi

Dievo Tėvo valia, kad ją Kristus tobulai priėmė ir įvykdė, kad žemėje niekas neatsitinka be Dievo valios. Net ir blogieji pasitarnauja Dievo planų vykdymui. Nepažįstamasis, matydamas juose vykstančią proto ir širdies kovą, stiprina proto pozicijas ir kartu jų tikėjimą prisikėlimu aiškindamas, kas Raštuose apie Mesiją pasakyta.

Po prisikėlimo Jėzus ne kartą pasirodo nepažįstamojo išvaizdoje. Tuo jis primygtinai sako, kad su Dievu nuo dabar, kai žmonija sutaisyta su Dievu, reikia bendrauti kitaip. Jis yra visur, labai arti, pasiruošęs netikėtai pasirodyti. “Kur du ar trys susirinkę vardan manęs, ten ir aš esu jų tarpe” (Mt 18,20). Net ir nepasirodydamas, Jis visuomet su mumis, jei tik mūsų širdys mintys ir kalbos yra apie Jį. Matas užrašė Jėzaus pasakytus paguodos žodžius išsiskyrimo dieną: “Ir štai aš esu su jumis per visas dienas iki pasaulio pabaigos” (Mt 28,20). Šiais ir kitais pamokymais Išganytojas kviečia pamiršti Senojo Įstatymo laikų bendravimą “su baime ir drebėjimu” ir kviečia į meilingą Jo ieškojimą ir bendravimą meileje.

Ar šiuolaikinis žmogus ieško Dievo? Jei neieško, tai ir neranda. Emauso mokinių nuotykis dar kartą patvirtina, jog ieškančiuoju jis jau yra kartu, jam padėdamas ir kelią rodydamas.

Kaip Jėzų rasti aiškiau ir apčiuopiamiau? Jis yra Apreiškime, Bažnyčios mokyme, tinkamoje literatūroje, įvykiuose, mūsų kasdienybėje. Jis yra visada arčiau nei mes galvojame. Jis kalba mums per kitus. Jis kalba mūsų viduje. Tik tai ar duoda laiko modernus žmogus Dievui kalbėti? Deja, jis gi neturi laiko kada sustoti, susimąstyti, įsiklausyti. Lengva užslopinti Jo beldimą, jei nebūsime nusiteikę Jį išgirsti. Tarp daugybės pasaulio balsų tikrai neišgirsime Jo balso. Ir nevakarieniausime kartu su Juo.

Emauso mokiniams nebuvo lengva patikėti prisikėlimu. O ar lengva mums tikėti visu Apreiškimu? Šimtaprocentinis tikėjimas iššaukia šimtaprocentinį jo įgyvendinimą. Duonos padauginimu Jėzus norėjo parodyti busimuosius laikus, kada sakramentine Duona, t.y. Juo Pačiu

galės pasimaitinti visi norintys, ir jos niekada nestigs. O žmonės tuo tarpu slapta jau tarėsi šį duonos Padaugintoją paskelbti karaliumi. Tuomet duonos niekuomet nepritrūksią ir jos būsia apščiai.

Jėzus mokė palyginimais, turėdamas vienas mintis, o žmonių galvose besiklausant gimdavo visai kitokios mintys. Prisiminkime, kad ir Dievo karalystės įvaizdį. Apaštalai jo nepamiršo, o du iš jų paprašė Jėzaus pačių garbingiausių vietų šalia Jo. Tokių nesupratimų ir nesusipratimų buvo ne vienas. Mes irgi mokame savaip pasi-aiškinti Evangelijos reikalavimus. Mokame save nuo daugelio reikalavimų atleisti, o jei ką vykdomė, tai dažniausiai tik dalinai. Kodėl? Dalinis tikėjimas neveda toliau. Mes tam per silpni.

Jėzus buvo susirūpinęs mokinių netikėjimu. Jo aiškinimai ir mokymas dar nebuvo perėję į jų tikėjimą. Patyrę išbandymą, tiesa, labai didelį ir baisų, jie prarado tikėjimą. Kelyje Jėzus stengiasi padėti jiems patiems surasti tiesą. Tik tuomet ji lieka žmogaus savastimi. Beje, tikėti - tai eiti dar toliau už tą galutinį tašką, kai buvo tikimasi jau atvykus. Nėra ribos tikėjimui. Tikėjimas - tai horizontas, amžinai neprieinamas horizontas, atveriantis vis naujas perspektyvas einantiems, ieškantiems, siekiantiems. Tik neinantieji, tik apmirę savo esamybėje džiaugiasi žiną viską ir įvykdą taip pat beveik viską.

Neįvertiname ir nesuprantame laisvos valios dovanos. Dievas su ja labai skaitosi. Einant dienai į pabaigą, Nepažįstamasis nepakvietė eiti kartu su juo ten, kur jis galėtų apsieikšti. Mokiniai paprašė sekti jais ir pasilikti su jais. Tikėjimas yra tokia pilna pagarbos ir laimės erdvė, kurioje Dievas ir žmogus bendrauja laisvai ir pagarbiai. Bendra kelionė ir ypač pokalbiai didele dalimi pakeitė jų vidaus pasaulį. Jie jau buvo visai netoli, kad patikėtų prisikėlimu. Jie įvertino Nepažįstamąjį, suprato, kad jie yra žemiau Jo. Gera ir miela buvo Jo draugystėje, todėl jie nepanoro skirtis. Savo noru dar pabūti su Nepažįstamuoju ir noru pažinime eiti dar toliau jie parodo savo valios

apsisprendimą, kuris ir iššaukė apsieikimą.” Jie privertė Jį pasilikti prašydami: “Pasilik su mumis! Jau vakaras arti, diena jau besibaigianti...” (Lk 24,29). Jėzus priima kvietimą, nes tam ir pasirodė, kad juos sugrąžintų į tikėjimą.

Jėzus mokė: “Belskite, ir bus jums atidaryta”. Žmogus dažniausiai beldžiasi tada, kai nelaimė ištinka, kai žemiški reikalai nesiklosto, kai prie mylimo žmogaus jau sėlina mirtis... Jis prašo nebūtinų dalykų, kartais tokių pavojingų, kad mylintis Dievas, žinodamas pasekmes, negali jų duoti. Tuo tarpu pačius svarbiausius pamiršta, nes jų nevertina.

Dievas visur pralenkia žmogų. Jis beldžiasi kiekviena proga ir į kiekvieno žmogaus sielos duris. Dievas trokšta įeiti į mūsų gyvenimą ir pasilikti su mumis. Tikėti - tai atidaryti duris ir Jį priimti. Kas priima Jo mokslą, tas ir Jį priima. Tikėjimas suteikia tam tikrą Dievo esamumo matomumą. Tik nuo tada, kai žmogus priima Dievą į savo vidų, išoriniai ženklai pasako labai daug. “Vakarieniam su jais prie stalo, paėmė duonos, sukalbėjo laiminimo maldą, laužė ir davė jiems valgyti. Tada jų akys atsivėrė, ir jie pažino Jėzų” (Lk 24,30-31). Jų akys, t.y. protas pamatė tik tada, kai jų sielos jau buvo atsivėrę Dievui. Tikėjimo ženklai suprantami tiems, kurie nusiteikę Dievą priimti, kurių dvasinis subrendimas jau įsigali atskleisti ženklų prasmę. Tikėjimo ženklai nieko nereiškia netikintiesiems. Komunija mums - gyvasis Jėzus, netikintiesiems - duona.

Kanos stebuklas tai kam atrodo nereikšmingas, o gal ir pavojingas. Kam, atseit, reikėjo duoti alkoholikams juos ginantį argumentą? Kai kurių žmonių akys temato tik tiek. Tačiau ar tai nebuvo Dievo karalystės žemėje ženklas? Tuo labiau amžinų vestuvių tarp Dievo ir žmonijos danguje ženklas. Vanduo paverstas vynu, tai žmonijos santykių su Dievu pasikeitimo, t.y. sandoros paslapties su Dievu ženklas. Žmogus mato mažai ir siaurai. Tiktai tikėjimas padeda žmogiškąjį regėjimą priartinti prie to, kuriuo tikrovę su ženklais sujungia patsai Dievas.

Nuo Jeruzalės iki Emauso 12 km. Eiti pėsčiomis - ilgas kelias. Tikėjimui atgauti - labai trypas. Kartais praeina metų metai, kol suaugęs žmogus randa tikėjimą. Emauso mokiniai intensyviai ieškojo savo didžiosios problemos sprendimo, vien apie tai galvojo ir kalbėjo, vien tuo rūpinosi, todėl taip greit rado tiesą, tiksliau pati Tiesa surado juos. Tai dėka Nepažįstamojo įrodinėjimų, neregimosios malonės poveikio ir rankų, kurios mokiniams pažįstamais judesiais laužė duoną ir jiems davė. Su Duona ir tikėjimą davė.

Ar toli Dievas nuo žmogaus? Tikėdami mes rašome ypatingą istoriją: savo gyvenimo su Dievu istoriją. Ne tik įvykiai ir poelgiai ten atžymimi. Ten jau yra kiekviena praėjusi sekundė. Kiekviena mūsų istorijos linija, kiekviena figūra yra nepakeičiamai, nesunaikinamai įrašyta amžiams. Nė vienas gimusis neišvengs tokio įrašo. Laimingi gyvenimo kelionę keliavusieji su Dievu. Tačiau bekeliaujant galima prarasti galvą, širdį ir žūti naktje. Tiesą praradusiems naktis tamsi. Tikinčiajam tikėjimo naktis nėra tamsi, nors ir nėra joje regėjimo. Vėlykų vigilijoje yra įspūdingi žodžiai: "Šioji naktis palaiminga! Joje dangus su žeme, Dievas - su žmonija suartėja!" Bažnyčia džiaugiasi, galėdama Prisikėlusiojo šviesoje atskleisti atpirkto žmogaus paslaptį. Tai ryšys! Vienintelio Dievo ryšys su manimi, vieninteliu tokiu žmogumi žemėje. Jeigu aš dar neradau savo ypatingo, vienintelio būdo mylėti Dievą, jeigu aš dar nesu padaręs ką nors ypatingo savo vieninteliui Dievui, aš dar negaliu suprasti, ką jaučia žmogus Dievo artumoje ir ką jautė mokiniai, kai jų širdys buvo užsidegusios.

Žmogus žemėje naudojasi malonumais, turtu ir garbe. Jis išbando visus kelius, įtariamą laimę vedančius. Aišku, ten laimės neranda.

Žmogus - Dievo kūrinys, Dievui sutvertas.

Stisan Mažeika nuotr.

Tiktai tikėjimo kelias ir į laimę, ir į Dievą veda. Tikėjimas niekada nėra atbaigtas žemėje. Žmogui duotas visas gyvenimas augti tikėjime, viltyje ir meilėje. O prisikėlimas - tai pagrindas, ant kurio stovi mūsų tikėjimas. Tai nėra vien gražūs, daug kartų girdėti žodžiai. Kuo stipresnis mūsų tikėjimas, tuo didesnę dalį Evangelijos mes išgalime paversti savo gyvenimu. Tiktai rimtai įsigilinęsis į Evangeliją pamato, kad mūsų tikėjimas ir jo nealizavimas taip toli iki idealo, kaip mūsų stebėjimo taškas nuo horizonto. Nepasiekiami dalykai liūdina ir atima drąsą. Nepasiekiami mums, bet ne Dievui! Prisiminkime nuo ko pradėjome. Ir Emauso mokiniai buvo lygiai nuliūdę, susimaišę ir viltį praradę. Jie jautėsi panardinti kažkokioje netiesoje. Jie troško tuos tragiškus įvykius suprasti ir tiesą rasti. Viskas su kaupu išsipildė. Išsipildys ir mums.

KELIOS ŠVENTOS VIETOS VAIKŲ VAIKAMS

Kun. Antanas Saulaitis, SJ

1944 metais Nekaltai Pradėtosios Marijos vienuolija Putname (JAV) pradėjo savo sodyboje rengti vasaros stovyklas mergaitėms. Kelis dešimtmečius Tėvai Pranciškonai Kennebunkporte ruošdavo berniukams vasaros stovyklas. Berniukų stovyklavietė neturėjo kito pavadinimo negu vietovės vienuolino, o Putnamo stovykla buvo perkelta į Viliją, o nuo 1969 - į Neringą (Vermonto valstijoje).

Prie šių pirmųjų prisijungė Los Angeles skautų stovykla Rambynas, Montrealio LB stovyklavietė Baltija (tarnavusi 32 metus ir šiais metais valdiškam miškui grąžinta), Liet. Romos Katalikų Federacijos Dainava (naudojama daugiausia ateitininkų), Čikagos skautų ir skaučių Rakas, Buenos Aires lietuvių marijonų parapijos Šiluva, Brazilijos lietuvių Lituanika, Didžiosios Britanijos Lietuvių sodyba, Vasario 16 gimnazijos Romuva Vokietijoje, Urugvajaus Sangrila, Toronto Prisikėlimo (pranciškonų) parapijos Kretinga ir Šv. Jono-Anapilio globojama Gerojo Ganytojo. Kurį laiką Sidnėjaus skautai turėjo stovyklavietę ir JAV rytinio pakraščio skautai buvo numatę Ažulyną, Italijoje veikė saleziečių Vytėnai ir tos pačios vienuolijos surengtos stovyklos netoli Čikagos. Be pastovių lietuviams priklausančių stovyklaviečių prisimenamos ir nuomos bei nuomojamos valstybinės, vietinių skautų, kurios nors dosnios šeimos vasarvietės ar kitos stovyklavietės, pvz., lietuvių jėzuitų berniukams stovyklos Colomoje (JAV).

Švęsdami Kanados stovyklavietė Romuvos 350-metį, sienoje iškabino steigiamąjį raštą su keliasdešimt parašų: “Šiuomi įsteigta skautų stovykla Romuva, kuri bus lietuviškumo mokykla mūsų vaikams ir vaikų vaikams. Dievas

neaplenkia smilgos palenktos, Viešpats išklauso savo vaikų maldas”.

Prie įprastinės kasdienės kalbos priklauso posakiai “užaugome Dainavoje”, “Rakas - mūsų antrieji namai”, “Neringos dvasia”. Visi žino, kad Rambyno kalnas, šiaip randamas Mažosios Lietuvos pakraštyje prie Nemuno, ir Kryžių kalnas, paprastai Jurgaičiuose, yra Dainavoje, Šiluvos uolieninis kampelis Romuvoje, Beržų šventovė Neringoje, Gabija ir Gojelis bei Šventaragio slėnis - Rakė, Skautų vyčių kalnas Lituanikoje.

Stovyklavietės primena nuotykius, įvykius ir šventes, vykusias per tuos dešimtmečius - Dainavoje išaugo 1966 m. Pasaulio lietuvių jaunimo kongreso 17-kos kraštų atstovų pasodinti spygliuočiai, Romuvoje sukrauta akmenų krūsnis iš IIPLJK prieš 25 m., Rambyne gerbiamas (simbolinis) miško brolio kapas, Neringoje prie (tikro šalto vandens) šulinio krikštyti vaikai, Rakė ir šiemet stovėjo 1968 m. Tautinei stovyklai (su 1800 stovyklautojų) pastatytas puošnus skautų vyčių kryžius. Lietuviškos koplytėlės, kryžiai ar padėkos lentelės puošia nuomotų stovyklaviečių būstines.

Kasmet tarp 2000 ir 25000 užsienio lietuvių jaunimo stovyklauja po savaitę ar dvi, jau trečia karta. Susipina ir vienmečių vasaros bendruomenė, ir ilgametė rėmėjų, rengėjų, vadovų, jaunų talkininkų ir stovyklautojų kartų pynė. Prisideda žiemos kursai, suvažiavimai, sąskrydžiai ir iškylas, taip kad savos ir dažniau naudojamos stovyklavietės tampa artimos ir mielos jauniems ir vyresniems. Visi maži žino, kur randamos varlės ar driežai; visi vyresni laukia progos gražion vieton nueiti saulėlydžio, vaizdo, gamtos garsų, švelnaus susitelkimo vėlyvo

lauželio su retai sutinkamais draugais bei draugėmis pasikalbėti.

Stovyklavietėse svarbios ir bevardės vietos. Dainavoje visi žino apie Ažuolą, kurių yra daug, bet tik vienas plačiašakis, po kuriuo švenčiamos Mišios. Greta Romuvos vyresnieji stovyklautojai ilgus metus mini "akmenis" - didžiulius uolynus, kuriuose susėdę kalbėdavos apie Dievo ryšį su mumis, apie svarbius į suaugusio gyvenimą išeinančiųjų klausimus. Dar pridėti asmeninius išgyvenimus - įrodžius, pirmąsias ir rimtąsias draugystes, paslaptingus nuotykius ar išgąstis, audras ir liūtis, žaidynes ir dėkingai pavykusius rankdarbius, pačių didžiom sutelktinėm pastangom kurtus stovyklavietės įrengimus. Australiška daina "Atsimeni, kaip mes linksmai stovyklavom..." dainuojama visose stovyklose (ir jau Lietuvoje).

Vyresnis jaunimas ir suaugę nuolat mini, kaip savo tarnybos bendradarbiams ar mokslo draugams nepajėgia išreikšti, ką reiškia "vasaros stovykla". Eilinių žmonių stovyklos - tam tikra pramoga, atostogos vaikams (nors šiaip JAV stovyklauja, dažnai šeimomis per 50 mln.), bet mums - kažkas šventai sava. Nė viena stovykla nėra atostogos kaip prie pajūrio, o visokių pastangų savaitė ar dvi, ištraukianti žmogaus jėgas, savybes ir gabumus, pripildanti dienas ir naktis žmogiškumo įspūdžiais, kurių įtaka pasilieka.

Vienas įdomus vadovų bei vadovių susitelkimo būdas prieš stovyklos pradžią ar pirmosiomis dienomis yra ramiai apeiti stovyklavietės vietas, kuriose stovyklautojai išgyvena auklėjimo ir auklėjimosi dalyką. Tuo būdu jaunųjų globėjai sąmoningiau gerbia stovyklautojų brendimo tarpsnius ir progas, kurioms sukurti išvis stovyklos rengiamos. Laužavietėje - smagus bendrumas, paslaptinga šviesa tamsoje; vėliavų aikštė - pagarbos ir mažų būrelių pasireiškimo vieta; valgykla - dalijimosi pamoka; palapinė ar namelis - artimesnio naktinių pokalbių bendravimo ir saugaus poilsio vieta; viadas ar lauko koplyčia - sutelktinės padėkos

Susan Mažeika nuotr.

Dievui ir susitaikinimo erdvė; rankdarbių namelis - kantrybės ir įgimtų dovanų lavinimas; gamtos takelis ar prisimintinio vaizdo vieta - Dievo kūrybos nuostaba ir žavesys; palūdimys - griežto saugumo ir smagaus žaismo derinys.

Daug metų stovyklavusieji prisimena, kur su mažu stovyklautoju užtiko negyvą paukštelį ir apie mirtį pasikalbėjo, kur paaugliai pirmą kartą per teleskopą pamatė planetą ar tik gulėdami ant žemės be žado krentančias žvaigždes skaičiavo ar šiaurės pašvaistę stebėjo, kur miestioniukai džiaugėsi atrasta gamtos slapybe ar pirmą kartą iškepė duoną ar vištą, kur negrįstu takeliu žaidė lietuvių liaudies žaidimus ar su mažičiais uogavo, kur laivelis netikėtai apvirto.. Brangūs ir stovyklos garsai bei vaizdai - Dainavoje praskrendančios kanadinės žąsys. Romuvoje - narai, Rako pelkės uodai ar "Muzikos garsų" slėnio stirmelės, Rambyno aplinkinių laukų pusvilkių banda naktį.

Stovyklavietes išlaikyti - nuolatinis globėjų rūpestis. Dalis stovyklų naudojamos ištisą vasarą ir progomis žiemą; kitose stovyklaujam trumpiau, pvz., tik dvi savaites. Kai kurios nuomosiamos nelietuviams pajamoms sutelkti. Kelios gavo rėmėjų palikimus, užtikrinančius būtiną taisyklą ir net patobulinimus. Didesnė dar-

Susan Mažeika nuotr.

bo dalis atliekama savanoriškai vadinamais "darbo savaitgaliais" prieš ir po stovyklų, taip pat pačios stovyklos metu. Neretai medžiagos suaukotos ir kuo pigiau surastos. Kai kurios stovyklos turi paprotį pačius jaunos stovyklautojus įjungti ir sąmoningai kokią apčiuopamą stovyklavietės uždavinį atlikti - lieptą pastatyti, laužavietę sutvarkyti. Lėšų sukelia šeimų mokestis, Kaziuko mugė ar kitas renginys; stovyklavietės ir stovyklas remia lietuvių fondai ir įstaigos. Stovyklą "baigusieji" taip pat atramos šaltinis, kaip, pvz., Neringoje, kurioje vyksta buvusių stovyklautojų bei vadovų metiniai suvažiavimai.

Kaip lietuvių kilmės žmonių telkiniams mieste reikalingos patalpos prie parapiinės bažnyčios ar klube, lietuvių namuose, taip vasarą

jaunimui ir senimui tiek metų būtina sava vieta bendrauti, naujas kartas lietuviškoje aplinkoje, kiek įmanoma, tokią dvasią sukurti, bendruomenėn jungti. Jaunų šeimų stovyklos ar didesnėje stovykloje pastovyklės tėvus ir mažyčius nuo pat mažens pratina prie bendravimo, kuris sąmonei ir tiesiog gyvybei nepamainomas.

Stovyklos metu visi ūkio ir virtuvės reikalai tenka tiems patiems savanoriams, kurie ir per metus rūpinasi tiek vieta, tiek stovyklautojais, organizacijos nariais. Mūsuose stovyklos mokestis nustatomas vargingai, daug mažesnis, negu tolygioje vietinių stovykloje. Neretai rankdarbių mokytojos ir kiti auklėtojai priemonės parūpina iš savo išteklių. Dauguma stovyklų (ir rengėjų) padeda pagalbos reikalingoms šeimoms, kad tik vaikai dalyvautų, ir mielai palankiom sąlygom priima stovyklautojus iš tolimesnių vietovių ar kraštų.

Pasaulio lietuvių jaunimo kongresai, kurių IX-tasis numatytas Australijoje 2000-ųjų pabaigoje, per 30 metų visuomet studijinę dalį papildė stovykline programa, kuri dalyvių gyvenime lieka ne mažiau atmintina kaip išvis toks nuostabus visuomenės remiamas ir jaunimo laukiamas sąskrydis. Išskirtinė reikšmė tenka sukaktuvinėms stovykloms, pvz., skautų Tautinėms (sekanti, 9-toji, JAV rytuose 1998 m.) ar jubiliejinėms, Pietų Amerikos jaunimo stovykloms ir kt. Net ir didesniam skaičiui iš toli nedalyvaujant, sukaktuvinė vietinė stovykla, pvz., Australijos lietuvių skautų 50-metinė 1997 m. pradžioje, savo programa, nuotaika ir trijų kartų dalyviais surenka bendruomeninę atmintį į šventišką, šiuolaikinį išgyvenimą ir nuotykią.

Toli nuo savo kilmės šalių stovyklas vaikams, jaunimui ir šeimoms ruošia visu tautybių bendruomenės. Kaip lietuviai sugebėjo įkurti ir ugdyti parapijų, spaudos, radijo programų, lituanistinių mokyklų tinklus, taip ir sumaniai išvystė stovyklavimo meną, kuris ištikimai tar nauja "vaikų vaikams"

Dievo

ieškotojas

Henri Nouwen
(1932 - 1996)

KUO ĮDOMUS

Kunigas Henri Nouwen mirė 1996 m. rugsėjo mėnesį, sulaukęs šešiasdešimt ketverių metų. Mums, lietuviams, jis gal ne taip gerai pažįstamas. Jo knygos rašytos olandų ir anglų kalbomis ir išverstos į kitas kalbas. Tačiau jis įdomus ne vien dėl to, kad parašęs eilę knygų dvasinėmis temomis. Jau, berods, pasirodė viena jo biografija, kurioje jis apibūdinamas “Dievo ieškotoju”. Tai skamba keistokai: argi tinka kunigą vadinti Dievo ieškotoju? Daugumos mūsų manymu, kunigas turėtų būti Dievą atradęs ir vedąs žmones prie Jo. Tačiau Henri Nouwen visą gyvenimą veržėsi į Dievą, bet niekuomet nesijautė, jog štai dabar jau būtų Dievą atradęs. Ir kaip tik todėl jis mūsų kartos žmonėms ir jaunesniems buvo priimtinas, nes drauge su jais save laikė ieškotoju.

Įdomus jis ir dėl to, kad ėjęs savo dvasinę kelionę kaustytais žmogiškais batais, gyveno tuo pačiu audringu ir permainingu istorijos laikmečiu, kaip mes patys (bent tie, kurie pasiekėme viduramžį.) Šiuo netikrumo ir nepastovumo kupino laiko bangomis Nouwen yrėsi įvairiomis profesijomis: kunigo, teologo, psichologo, dėstytojo, rašytojo ir galop dvasios vado. Ir visose šiose profesijose jis liko Dievo ieškotojas.

ŽMOGUS TARP ŽMONIŲ

1997 m. rudenį, daugmaž aštuonis mėnesius po jo mirties, Nouweno buvęs studentas Harvarde parašė jo nekrologą, kuris išspausdintas žurnale *America*. Savo buvusį profesorių apibūdino taip: “Henri gyveno savo kunigiškąjį pašaukimą, ne atsiskirdamas nuo žmonių, o gyvendamas kaip tarnas ir bičiulis tokiems kaip aš”.

Dvidešimtį metų dėstęs prestižiniuose JAV universitetuose, apkeliavęs Ameriką ir Europą su paskaitomis, Nouwen paskutinį savo gyvenimo dešimtmetį pasirinko praleisti L’Arche bendruomenėje Toronte. Čia jis ir baigė savo žemiškąją kelionę, ne kurio nors iškilaus universiteto koplyčioje ar puošnioje katedroje, profesūros ir studentų apsuptas. Jo kūnas pašarvotas kukliame kambaryje, mediniame rankų darbo karste, papuoštas piešiniais bei nuotraukomis pasaulio akimis labai neimponuojančių jo draugų - paliegusių L’Arche bendruomenės narių. Priėjo kojų padėta prancūzų kalba išrašyta Naujojo Testamento citata: “Kas pasauliui kvaila, tą pasirinko Dievas” (1 Kor 1,28).

Nouwen mirė savo tėvynėje Olandijoje. Mirė staiga nuo širdies infarkto. Čia buvo atskridęs iš Kanados susitikti su filmuotojais ir toliau keliauti su jais į Rusiją, į Peterburgą, kur

planavo susukti filmą apie savo tėvynainio, garsaus dailininko Rembrandto paveikslą “Sūnaus palaidūno grįžimas”, kuris išstatytas Eremitažo muziejuje. Šis paveikslas Nouweni įgijo ypatingą reikšmę paskutinį jo gyvenimo dešimtmetį. Jame jis įžiūrėjo visą savo gyvenimą: ieškojimą namų mylinčio tėvo širdyje. Jo knyga ta tema išleista 1994 m. Jos pabaigoje jis rašė: “Savęs dovanojimas yra disciplina, tai neįvyksta savaime. Esame tamsos vaikai, kai mus valdo baimė, savanaudiškumas, gobšumas, aistra valdyti - šie siekiai mus motyvuoja žūtibūt išsilaikyti. Esame šviesos vaikai, kai žinome, jog tobula meilė veja šalin baimę, ir tuomet mums pasidaro įmanoma viską kitiems atiduoti... Būdami Dievo vaikai, ruošiamės tapti *martyres*, t.y žmonės visu savo gyvenimu liudijantys neribotą Dievo meilę” (*Return of the Prodigal Son*, p.131).

Kad pats Nouwen vykdė tokį “savęs dovanojimą” liudija jau minėtas jo studentas, Michael O’Laughlin: “Henri labiausiai pasirodė be baimės, įgyvendindamas savo kunigystę. Daugumas man pažįstamų katalikų kunigų gyvena suvaržyti - jie laikosi atokiai nuo kitų žmonių, kalba atsargiai, saugodami savo pašaukimo orumą. Henri visiškai išsilaisvino iš tokio formalizmo. Savo knygoje jis atskleidė intymias savo širdies kovas, o jo draugystės buvo atviros, be klerikalizmo ženklų. Ir jame galėjau įžvelgti kunigystės idealą. Jis buvo ‘alter Christus’ - antrasis Kristus”.

Gyvenimo apžvalga

Gimęs ir augęs Olandijoje, katalikų inteligentų šeimoje, Henri Nouwen įstojo į seminariją, o 1957 m. įšvęstas kunigu Utrechto vyskupijoje. Ši buvo viena stipriausių Olandijos Katalikų Bažnyčios tvirtovių. Jaunam kunigui pasiūlyta toliau gilinti teologijos studijas, bet jis pasirinko studijuoti psichologiją ir ją baigė katalikų Nijmegen universitete 1964 m. Besibaigiant II Vatikano Susirinkimui, Olandijoje pradėjo kilti didelės audros, stipriai veikiančios Olandijos Katalikų Bažnyčią.

Jau daugmaž apie 1960-sius metus Olandijoje žymiai sustiprėjo ekonominė gerovė, kraštui tapus vienu iš dešimties turtingiausių šalių pasaulyje. Olandijos katalikai, kurių tarp vyraujančių protestantų buvo mažuma, pasinaudojo geromis sąlygomis, siųsdami savo jaunimą baigti aukštuosius mokslus. Šie, baigę studijas, perėmė vadovaujančias pozicijas Bažnyčioje ir visuomenėje. Kaip tik ši intelektualų grupė vadovavo povatikaniniam atsinaujinimo sąjūdžiui ir įtaigiai formavo tikinčiųjų katalikų mąstyseną. Tęsėsi ilgus metus, atlaikiusi užtvanką. Daugmaž apie 1965-sius metus prasidėjo masinis olandų dvasininkijos pasitraukimas iš kunigystės ir vienuolynų ir galop net iš Katalikų Bažnyčios (skaičiai buvo proporcingai trigubai aukštesni nei kaimyninių kraštų). Kai 1966 m. pasirodė olandų *Naujasis Katekizmas*, jo išplatinata per pusę milijono egzempliorių. Ir kai, Vatikanui reikalaujant, 1968 m. išėjo pataisyta laida, jau buvo per vėlu. Olandijos katalikai jau buvo persiėmę naujomis idėjomis ir nutolę nuo tradicinio tikėjimo. Tai ypač liudija sekmadieninių Mišių lankymo skaičiai: pvz., 1961 m. 70% tikinčiųjų ištikimai lankė bažnyčią, 1976 m. tokių liko tik 34%. Nors Nouwen tiesiogiai tuose perversmuose nedalyvavo, nes jau buvo išvykęs į JAV, jų pasekmes skaudžiai patyrė, grįžęs namo 1986 m. pradžioje, bent tada jis užrašė savo mintis ir jausmus, kuriuos iššaukė susidūrimas su olandų katalikybės tragedija. Aukodamas šv. Mišias savo giminių ir artimųjų tarpe Naujųjų Metų proga, jis pasijuto esąs lyg “kažkoks nelabai imponuojantis scenos aktorius”. Ir toliau jis rašo savo dienoraštyje: “Buvo savotiška patirtis melstis ir aukoti Eucharistiją, apsuptam gausios šeimos, kur tėvai, giliai atsidavę krikščionys, vaikai jaučiasi vis mažiau ir mažiau namuose Bažnyčioje, o anūkai visiškai nežino nieko apie Dievo meilės istoriją... Kas kaltas? Dažnai spėliojau, kur pats dabar būčiau, jei būčiau dalyvavęs Olandijos Katalikų Bažnyčios paskutiniųjų dešimtmečių perversmuose. Kaltinimai beprasmiški. Kas svarbu, tai atrasti tas žmonių širdžių vietas, kur nėra pykčio ir

kur Dievo meilė gali būti išgirsta ir priimta". (*The Road to Daybreak*, p. 112).

Baigęs studijas Olandijoje, Nouwen dirbo klinikiniu psichologu prie olandų kariuomenės. Daugmaž 1964 m. išvyko į JAV, į Menninger Institutą, kuris veikia Topeka, Kansas. Šio instituto kūrėjas ir vadovas dr. Karl Menninger, 1963 m. Amerikos psichiatrų Sąjungos pagerbtas už paskaitų ciklą skaitytą Kolubijos (N.Y) universiteto teisių fakultete bei Kansas universitete. Jo Instituto tikslas: studijuoti ryšį tarp psichiatrijos ir religijos bei ruošti psichoterapistus. Menninger į savo programą įvedė ir psichologines studijas seminaristams, besiruošiantiems pastoracijai. Nouwen čia dėstė bei pats gilinosi į tuolaikines problemas, ypač į depresyvinius reiškinius jaunų dvasininkų tarpe.

Porą metų dirbęs Institute, Nouwen 1966 m. pakviestas dėstyti katalikų Notre Dame universitete. Ten būdamas, užmezgė artimus ryšius su studentais bei seminaristais, o 1969 m. išleido pirmąją savo knygą *Intimacy* ("Artuma"). Joje nagrinėjo tuolaikines studentijos religines nuotaikas bei rūpesčius ir studentų sielovados klausimus. Savo kelionėse po Ameriką buvo nuvykęs ir į Kentucky valstiją, į trapisto Tomo Mertono vienuolyną. Mertoną gyvą sutiko tik vieną sykį, tačiau jo gyvenime ir raštuose rado daug asmeniško įkvėpimo. Grįžęs į Olandiją, parašė knygą, supažindinančią skaitytojus su Mertono pagrindinėmis idėjomis. Ji išleista JAV anglų kalba 1972 m. ir pavadinta *Pray to Live*. Maldos gyvenimo vedimas triukšmingoje miesto bei darbo aplinkoje buvo vienas esminių Nouweno rūpesčių visą gyvenimą.

1971 m. pakviestas dėstyti pastoracinę teologiją Yale universiteto teologijos mokykloje ("divinity school"), Nouwen skaitė paskaitas bei vedė seminarus apie krikščioniškąjį dvasingumą. Jis ir pats grūmėsi su klausimu: Ką reiškia tikrai gyventi Jėzaus Kristaus dvasia? Tuo klausimu rašė knygas. 1974 m. vasarą nutarė kuriam laikui pasitraukti iš veiklaus gyvenimo ir pabūti tyloje. Pusmetį gyveno trapistų vienuolyne Genesee, šiaurinėje Niujorko vals-

tijos dalyje. Čia savo dvasios vadu pasirinko vienuolyno abatą Tėvą John Eudes Bamberger, su kuriuo jau buvo susipažinęs anksčiau. Tai buvęs Mertono patarėjas ir gydytojas. Bamberger įstojo pas trapistus jau baigęs mediciną, paskui buvo išsiųstas toliau studijuoti psichologiją. Gyvendamas trapistų gyvenimu, Nouwen vedė dienoraštį, atskleisdamas tuometines savo mintis, nuotaikas bei ieškojimus.

Pasiekęs viduramžį (tada buvo 42 metų), giliai jautė gyvenimo paradoksus. Visą gyvenimą grūmėsi, bandydamas suderinti priešingybes: vienatvės troškimą ir artumos ilgesį; benamiškumo išgyvenimą bei namų ieškojimą; meilės ilgesį ir baimės varžtus; savo vidaus dykumą darbo ir veiklos triukšme. Žvelgdamas vis giliau į save, mato, jog jis nuolat blaškosi, įstrigęs keistų paradoksų tinkle.

"Štai skundžiuos, kad esu prislėgtas daugybės reikalavimų, bet esu neramus, kai jų nėra, Kalbu apie laiško rašymo našą, o nuliūstu, kai pašto dėžutė tuščia. Nerimstu dėl varginančių kelionių su paskaitomis, bet nusimenu, kai negaunu pakvietimų. Svajoju apie švarų rašomąjį stalą, bet nusigąstu, pagalvojęs, kad tai tikrai gali įvykti. Trumpai tariant: ilgiuosi vienumos, bet bijau būti vienas. Ir juo labiau suvokiu tuos paradoksus savyje, juo aiškiau matau, jog tikrai esu prisirišęs prie savo iliuzijų bei būtinybių ir kad man reikia pažvelgti iš toliau ir pamąstyti: ar kažkur giliai po mano mažo pasaulio teiginiais ir neiginiais tylos upelis teka? Ar kažkur manyje yra ramybės taškas, į kurį gali atsiremti mano gyvenimas ir iš kurio galiu semtis vilties, drąsos ir pasitikėjimo?" (*Genesee diary*, įvadas).

Čia Nouwen taikliai išreiškia tai, ką daugumas mūsų išgyvename, bandydami vesti veiklą ir naudingą išorinį gyvenimą, ir tuo pačiu ieškodami kažko daugiau - autentiško dvasinio gyvenimo, kuris suteiktų ramybės, šilumos ir pastovumo. Tame pačiame dienoraštyje jis atskleidžia kaip jam sunku palaikyti artimus

ryšius su savo draugais, kaip dažnai pasijunta vienišas, atmetas, nesuprastas. Ir čia jis išreiškia daugumos mūsų dilemą: kaip palaikyti artumos šilumą, neprarandant savęs ir nepaver-giant kito. Ir tai jis suvokia kaip įmanomą da-lyką tik tada, jei esame giliai įsišakniję Vieš-paties meilėje.

Grįžęs į Yale universitetą, Nouwen ir toliau dėstė, rašė knygas, važinėjo su paskaitomis. Il-gainiui, bediskutuodamas su trimis savo drau-gais apie akademinio gyvenimo dvasinę dy-kumą, pradėjo galvoti nauja linkme. Nouwen jau buvo susidūręs su Pietų Amerikos šeima, dirbusia su neturtingaisiais Paragvajuje, kurių sūnus buvo nužudytas 1976 m. Iš šios tragedijos apmąstymo kilo nauja knyga vardu *Compas-sion*. 1978 m. mirė Nouweno motina, ir tai tu-rėjo jį giliai paveikti, nors nedaug apie tai tera-šė. Galop 1981 m. nusprendė pasitraukti iš akademinio gyvenimo. Nuvykęs į Boliviją mo-kėsi ispanų kalbos, o paskui Peru valstybėje dirbo su indėnais. Savo įspūdžius bei išgyveni-mus surašė dienoraštyje, vėliau išleistame *Gra-cias* titulu.

Misionieriaus gyvenimas jam paliko neiš-dildomą įspūdį, tačiau pats nuolankiai turėjo prisipažinti, jog tokiam gyvenimui jis netinka. Su tam tikra širdgėla rašė: “Palengva ir skaus-mingai suvokiau, kad mano dvasinė ambicija nesutinka su Dievo valia. Buvau priverstas pri-pažinti faktą, jog nepajėgiu dirbti misionieriaus darbą ispanų krašte, nes esu reikalingas daug daugiau emocinės paramos, negu mano bendra-darbiai gali man duoti; kad sunki kova už so-cialinį teisingumą mane veda į nusiminimą bei nusivylimą ir kad didelių darbų bei reikalavimų krūvis išblaško mano vidinį susitelkimą”. Pa-klausęs draugų draugų patarimo, kad jo dovanos labiau tinka universitetinei aplinkai studentų tarpe, grįžo į JAV ir persikėlė į Cambridge dėstyti Harvarde. Čia pakviestas dėstyti krikš-čioniškąją dvasingumą išsilaisvinimo teologijos šviesoje, dirbo kelerius metus, bet jautėsi nega-lūs pritapti nei suartėti su profesūra ir studen-tais. Jau 1983 m. buvo atlikęs ilgesnes rekolek-

cijas L’Arche bendruomenėje Prancūzijoje, Trosly miestelyje, kur Jean Vanier 1964 m. buvo pradėjęs savo L’Arche sąjūdį. Jo idėja buvo sukurti krikščionišką bendruomenę drauge su invalidais, jiems tarnaujant ir meldžiantis kartu, kad susidarytų tikros krikščioniškos meilės bendrija. Iš pirmojo eksperimento išaugo eilė L’Arche (reiškia “arka”) bendruomenių visame pasaulyje.

1985 m. vasarą Henri Nouwen nuvyko į Trosly ten praleisti metus, geriau susipažinti su tokios rūšies gyvenimu bei apsispręsti, ar pats galėsiąs priimti kvietimą būti dvasios vadu L’Arche bendruomenei, įsikūrusiai Toronto pakrastyje. Tuos metus jis praleido daugiau melsdamasis ir mąstydamas, ieškodamas, kur Dievas jį siunčia. Jis jautėsi pasiekęs tam tikrą kritišką tašką gyvenime. Tais metais jis aplankė savo šeimą Olandijoje bei pakeliavo po Pran-cūziją ir Vakarų Vokietiją, aplankydamas įvai-rias šventoves.

Savo tų metų dienoraštyje (kurį vėliau pavadino: *The Road to Daybreak: A Spiritual Journey*) jis svarstė savo gyvenimo prasmę. Tuo metu buvo penkiasdešimt ketverių metų. Sten-gėsi pažvelgti į save atviromis akimis.

“Suvokiu, jog dar grumiuosi su tomis pačiomis problemomis, kurias jutau savo šventimų dieną prieš dvidešimt devynierius metus. Nežiūrint gausių maldų, susitelkimo laikotarpių, draugų, konsultantų bei nuo-dėmklausių patarimų, jaučiu, kad mažai kas, jei iš viso, pasikeitė mano gyvenime, ypač mano ieškojime vienybės ir vientisumo. Te-besu toks pat neramus, nervingas, įsitempęs, išsiblaškęs bei impulsų varomas asmuo, koks buvau pradėdamas savo dvasinę kelionę... Turiu tik vieną paguodos šaltinį. Dabar la-biau nei bet kuomet trokštu skelbti ‘neišse-miamus Kristaus turtus’... To noriu dar la-biau negu savo šventimų dieną 1957 metais. Aiškiai prisimenu, jog mane šventinąs kardi-nolas Bernard Alfrink turėjo herbą su šiais žodžiais: ‘Evangelizare divitias Christi’... Ir

aš noriu tai daryti aiškiai, paprastai ir su dideliu asmeniniu įsitikinimu” (The Road to Daybreak, p. 127).

1986 m. liepos mėn. dar spėjo nuvykti į Pelterburgą, kur Eremitaže praleido nemažai laiko kontempliuodamas Rembrandto paveikslą, vaizduojantį paklydusio sūnaus grįžimą pas tėvą. Rugsėjo mėn. nuvyko į Torontą, įsitikinęs, jog teisingai apsisprendė, nors širdis drebėjo iš baimės. Niekada negyvenęs bendruomenėje ir dar su palieguisiais žmonėmis, nebuvo tikras savimi. Tačiau šiltas priėmimas palengvino pirmąsias dienas. Su “Daybreak” - Aušros bendruomenės gyventojais jau buvo susipažinęs.

Toje Aušros bendruomenėje Henri Nouwen išbuvo dešimtį metų. Jau nuo pat pradžios jis žinojo, kad tai jam bus nelengva. Savo gyvenimą buvo pratęs tvarkyti pats: “Gavus šventimus, visas mano kunigiškas darbas išėjo iš mano paties iniciatyvos... Jis nešė nemažai pasitenkinimo, bet buvo mano pasirinktas... O štai čia visai naujas dalykas. Konkretus kvietimas sekti Kristumi, palikus pasaulį su savo pasiekimais, pasisekimais ir garbėmis, pasitikint vien Jėzumi”.

Ir ne vien tai jį suneramino, bet ir suvokimas, kad teks visai kitur ir kitaip telkti savo dėmesį. “Iki šiol mano gyvenimo centre buvo žodis: mokymasis ir mokymas; skaitymas, rašymas ir kalbėjimas. Tiesiog negaliu įsivaizduoti savo gyvenimo be žodžių... Tačiau L’Arche remiasi ne žodžiu, o kūnu. Tai bendruomenė sutelkta aplink pažeistus invalidų kūnus: jų maitinimas, plovimas, lietimas, palaišymas - visa tai sukuria šią bendruomenę. Žodžiai antraeiliai. Dauguma šių invalidų vartoja mažai žodžių, o kiti iš viso negali kalbėti. Todėl čia kūno kalba svarbiausia... Jaučiu didelį pasipriešinimą šitam keliui... Čia kūnas susiliečia su žodžiu. Bendraudamas su pažeistu kūnu žmogumi, turiu mokytis atpažinti Dievą”.

Atvykęs į Aušros bendruomenę, Nouwen buvo paskirtas gyventi namuose su šešiais in-

validais (trys pajėgesni, du visai silpni ir nekalbantys) ir trimis padėjėjais. Viena iš pirmųjų jo užduočių buvo padėti Adomui, dvidešimt penkerių metų vyrui, sergančiam epilepsija. Jis sau nieko negalėjo pasidaryti, nei savo norus išreikšti žodžiais. Rytinė jo ruošą trukdavo apie dvi valandas. Neturįs jokio patyrimo su tokios rūšies priežiūra, Henri bijojo ir jautėsi labai nesugebantis. Nemokėjo jis nei virti, nei kambarius tvarkyti - o tos pareigos atitekdavo kiekvienam. Dar sunkiau buvo užmegzti draugiškus santykius su invalidais, sužeistais ne vien kūnu, bet ir širdimi, ir dvasia. Henri buvo priverstas save egzaminuoti: “Ar man šie žmonės tikrai rūpi? Ar aš noriu, kad jie būtų mano gyvenimo centras? Ar esu tikrai nuoširdus, kai jiems sakau, kad juos myliu? Ar esu ištikimas? Ar tikrai pajėgiu ugdyti pastovų santykį?...” Tokiu būdu jis patyrė, kad jo kova tapti tikru bendruomenės nariu reikalauja labai daug: atsidėti savo “stabų” ir tikrai sekti Kristumi. Patyrė ir tai, kad bendrame gyvenime buvo daug svarbiau remtis ne kuriuo nors draugu, o Dievu.

Tas dešimtmetis Henri Nouweniui atnešė daug skausmo, bet ir daug laimėjimų - vidinių ir išorinių. Jis parašė kelias knygas tai išreikšti. Viena jų - Adam - apie paliegusį jauną vyrą, kurį prižiūrėjo, kalba apie žmogaus vertę, apie tai, ką pasako asmuo, jokių žemiškų dovanų neturėdamas ir net kalbėti negalėdamas, - komunikuodamas vien savimi pačiu. Ir kitą knygą parašė: *Can You Drink the Cup?* (“Ar gali išgerti taurę?”). Tai mąstymas apie įvairias tures, kurias yra laikęs savo rankose ir ką jam reiškė tas taurės iškelti Jėzaus vardu. Eucharistijos taurė - tai gyvenimo ir mirties su Jėzumi taurė, kurią pats Jėzus kviečia išgerti visiškai, iki paskutinio lašo. Taip Nouveno mąstysena tapo konkretesnė, paprastesnė, ir jo žodžiai įgijo naujos jėgos.

GRĮŽIMAS Į NAMUS

Geriausia jo paskutiniųjų metų knyga - tai jau minėta *Sūnaus palaidūno grįžimas*. Jau 1987 m. jis buvo išleidęs mąstymų knygą nau-

dojant ikonus (*Behold the Beauty of the Lord*), ir tada jis buvo pajutęs atvaizdo, paveikslo kalbą ir jėgą. Rembrandto tapytame paveiksle, į kurį valandų valandas žiūrėjo Eremitaže, jis matė visą savo gyvenimą.

Pirmuoju savo gyvenimo tarpsniu save matė jaunesniojo sūnaus atvaizde. Dvidešimt metų dėstymas universitetuose, kelionės į Pietų Ameriką ir įsivėlimas į socialinę veiklą, daugelį kraštų aplankymas bei susidūrimas su visokiausiais žmonėmis, problemomis ir sąjūdžiais - tai veikloji ir triukšmingoji jo gyvenimo dalis. Tie išgyvenimai jį išsėmė, išvargino: pasijuto esąs pasimetęs, benamis. Ilgėjosi grįžti į namus ir būti švelniai tėvo priimtas, apkabintas.

Tai pasipasakojęs vienam savo draugui, tikėjosi pritarimo, o šis pasakė: “Ar tik nebūsi labiau panašus į vyresnįjį sūnų?” Ir tai jį su-purtė, atvėrė kelią į kitą įžvalgą. Taip, turėjo prisipažinti, esu panašus į vyresnįjį sūnų. Buvęs klusnus, atsakingas, laikęsis visų įsakymų, pa-pročių ir tradicijų, visgi pasijuto pilnas pykčio. Sunkiai dirbęs tėvo “ūkyje”, bet nepajutęs vi-dinio džiaugsmo, pavydėjęs jaunesniems bro-liams ir seserims, gyvenusiems be išorinių varž-tų ir sėkmingai grįžusiems namo. Atšventęs trisdešimtį metų kunigystės, išgyveno didelės vidinės tamsos laikotarpį. Nebegalėjo toliau dirbti nei bendrauti su kitais. Buvo priverstas pasitraukti ir ieškoti vidinio gydymo. Tuo tam-siu laikotarpiu rado paguodos, skaitydamas Rembrandto gyvenimą bei įsimąstydamas į jo dvasinę kelionę - ilgą ir skausmingą - kuri jį įgalino nutapyti šį nuostabų kūrinių. Daug ašarų ir daug kančios reikėjo praregėti ir atvaizduoti begaliniai atlaidaus tėvo veidą - Dievo veidą.

Iš tų sunkių nuotaikų ir liūdnu apmąstymų jį išvedė kitas artimas žmogus - tai *Aušros* bendruomenės direktorė, kuri buvo jį kvietusi į šią bendruomenę įsijungti. Ji aplankė Nouweną jo atsiskyrėliškoje gužtoje ir jam pasakė: “Bu-vęs jaunesnysis ar vyresnysis sūnus kada nors praeityje, ar dabar nesi kviečiamas būti tėvu

silpniesiems? Jos žodžiai trenkė kaip griaus-tinis iš dangaus. Ir štai pamokslininkui teko klausyti pamokslo: “Visą gyvenimą, bent tiek, kiek tave pažįstu, vis ieškai draugų, dėmesio, įvertinimo. Domiesi tūkstančiais dalykų... Bet dabar, ar galop nebus laikas domėtis tais, kurie neturi ko tau duoti, o kuriems reikia mylinčio tėvo?!” Ir tai jį įvedė į trečiąjį ir paskutinį gyvenimo tarpsnį.

Šiame paskutiniame tarpsnyje jis tapo varg-šas drauge su vargšais ligoniais, kuriems tarnavo. Jis jau buvo suvokęs, jog šie pasaulio ats-tumtieji yra Evangelijos “dvasingieji vargdie-niai”. Jie nedaug ką “teturi pasauliui parodyti. Jie neturi mokslo laipsnių, gero vardo nei įtakos, neturi ryšių su svarbiais asmenimis, ne-daug ką sukuria, nedaug ką nuveikia nei uždirba daug pinigų. Jie gali pasitikėti vien tuo, kad gali priimti ir duoti meilę...” Išgyvenęs gilią sielos tamsą ir bejėgiškumą, Nouwen galėjo įtiki-nančiai rašyti apie grįžimą į Tėvo namus: “Kaip sugrįžęs Dievo vaikas, gyvendamas Tėvo na-muose galiu pasisavinti Dievo džiaugsmą. Ne-praeina nė minutės mano gyvenime, kada nebū-čiau gundomas pulti į nusiminimą, melancholi-ją, ciniškumą, slogias nuotaikas, sunkias mintis, liguistus spėliojimus ir depresijos bangas. Daž-nai leidžiu joms užtemdyti Tėvo namų džiaugs-mą. Bet jeigu tikrai tikiu, kad jau esu grįžęs ir kad Tėvas jau mane apvilko apsiaustu, užmovė žiedą ir sandalus, galiu nusiimti nusiminimo kaukę nuo savo širdies ir išsklaidyti melagingas mintis apie savo tikrąjį ‘aš’, o pasisavinti tiesą, kuri teikia Dievo vaikų laisvę”.

Pati paskutinė Nouweno knyga, kurioj dar aiškiau išvystė savo mintis apie Dievo meilę, pavadinta *The Inner Voice of Love* (“Vidinis Dievo meilės balsas”). Ši knyga pasirodė kaip tik jo mirties dieną. Ir tai buvo paskutinis jo žodis pasauliui, kaip tik tuo momentu, kai užsimerkė jo akys, sustingo lūpos ir širdis nu-stojo plakti. Tuo momentu Dievo ieškotojas at-rado Tą, kurio ieškojo.

JĖZUITŲ ORDINO KELIAI Į LIETUVĄ

Dr. Jūratė Trilupaitienė

XVI a. pirmajame ketvirtyje Vokietijoje kilus protestantizmo (reformacinio judėjimo) banga stipriai sudrebino Vakarų Europą. Greitai augantis naujojo tikėjimo populiarumas, sėkmingi jo bandymai reformuoti krikščionybę gąsdino Katalikų bažnyčią, kurios autoritetas, įtaka dvasiniam žmonių gyvenimui proporcingai mažėjo, kylant naujai M. Liuterio skelbiamai krikščionybės srovei.

Protestantizmo plitimas vertė katalikus ieškoti radikalių priemonių jam sustabdyti. Šios misijos ėmėsi 1540 m. įsteigtas jėzuitų ordinas, vadovaujamas Ignacijaus Lojolos. Nuo pat įsikūrimo šis ordinas stengėsi įsitvirtinti švietimo sistemoje, kas jam daugelyje šalių pavyko padaryti.

Lietuvoje naujasis reformacijos bangos atneštas tikėjimas pradėjo sparčiai plisti nuo XVI a. vidurio. Jo populiarumui augti čia buvo gana palankios sąlygos, ir per trumpą laiką krašte išplito įvairios jo srovės. Be to, LDK žemėse gyvavo ir stačiatikybė, tad čia jėzuitams dirba darbui buvo ganėtinai plati.

Tuo metu, pradėjus plisti Lietuvoje renesanso ir humanizmo idėjoms, labiau susidomėjus antikinė kultūra, vis daugiau LDK didikų vaikų vykdavo studijuoti į užsienio, dažniausiai į Italijos ir Vokietijos universitetus. Tačiau mokslo vis labiau reikėjo ne tik didikams, bet ir kitų luomų piliečiams. Pasaulietinėse tarnybose vis dažniau buvo stengiamasi atsisakyti dvasininkų paslaugų, o tam, kad būtų galima juos pakeisti, reikėjo vis daugiau mokytų žmonių. Keitėsi krašte ir teisiniai santykiai. Paprotinė teisė užleido vietą rašytinei, feodalinei teisei. Išsilavinimo stygių, ypač teisės srityje, juto ir miestiečiai, ir bajorai. Didieji Lietuvos miestai Vilnius, Kaunas, Trakai tvarkėsi pagal vokiečių miestų pavyzdį, vadovavosi Magdeburgo teise.

Dažnai tarp miestelėnų, bajorų ir dvasininkijos kylantiems ginčams taip pat reikėdavo ir teisinio, ir teologinio išmanymo.

Vilniuje, be jau veikusios Katedros mokyklos, didelėmis Abraomo Kulviečio pastangomis 1539 m. buvo įkurta reformatų aukštesnioji mokykla, tačiau ji veikė labai trumpai - tik iki 1542 m. Šios reformatų mokyklos netoleravo katalikiškoji Vilniaus dvasininkija. Matydama ją esant pavojingą konkurentę, dvasininkija ėmėsi priemonių, kad mokykla būtų uždaryta. Vilniaus vyskupas pasiekė, kad Žygimantas Senasis išleistų dekretą prieš šios mokyklos steigėją A. Kulvietį, ir pastarajam buvo įsakyta stoti prieš vyskupo teismą. A. Kulvietis ir jo bendražygiai Jurgis Zablockis, Stanislovas Rapolionis skubiai pasitraukė į Prūsiją, kur, globojami hercogo Albrechto, drauge su Martynu Mažvydu sėkmingai darbavosi Karaliaučiaus universitete ir neįtikėtinais daug nuveikė ugdymu lietuviškąją raštiją.

Kad Lietuvai reikia mokyklos, kuri atitiktų europinius standartus, akcentavo daugelis krašto šviesuolių, tarp jų - Mykolas Lietuvis, Mikalojus Radvila Juodasis. Tokios mokyklos reikalingumą pripažino ir katalikų dvasininkija. Vyskupas Valerijonas Protasevičius, sunerimęs, kad nebūtų įsteigta protestantiška mokykla, jai steigti nutarė pasikviesti jėzuitus iš Braunsbergo kolegijos. Vilniuje mokyklai buvo įrengti namai su mokymo klasėmis bei koplyčia. Iš vyskupystės turto kolegijai buvo paskirta nemaža pinigų suma bei didelės žemės valdos.

Šių turtų valdytoju buvo paskirtas Austrijos jėzuitų provincijolas L. Madžas, kuris jėzuitams paskirtomis patalpomis liko labai patenkintas. Pasak jo, jas būtų galima lyginti su kuni-
gaikščio rūmais.

1570 m. kolegija pradėjo veikti. Vyskupas V. Protasevičius savo diecezijos parapijoms pranešė, kad kolegija turi savą mokymo programą, yra materialiai aprūpinta, ir ragino bajorus leisti į ją savo vaikus. Tuo metu didelė dalis didikų jau nebepalaikė reformacinio sąjūdžio, jis tapo grėsmingas feodolinei santvarkai. Tai atgrasė didikus nuo reformacijos, ir jie pradėjo atvirai remti kontreformaciją. Ir pati jėzuitų ordino skleidžiama nuostata Lietuvos diduomenei buvo priimtina. Jėzuitai teigė, kad kontreformacija ne tik kovoja prieš reformaciją, bet ir apvalo katalikų tikėjimą ir pagrindžia jį naujaisiais mokslo ir meno laimėjimais.

Pirmaisiais metais kolegijoje visi jėzuitai buvo svetimšaliai atvykę iš Čekijos, Italijos, Portugalijos, Škotijos. Tik jos rektorius Stanislovas Varševickis buvo laikomas vietiniu, nes buvo gimęs Varšuvoje.

Vilniaus kolegijoje buvo siekiama rengti moksleivius teologijos studijoms. Ji buvo steigiama pagal Paryžiaus Sorbonos kolegijos pavyzdį. Tačiau, kaip jau buvo minėta, Lietuvos bajorų vaikams labai reikėjo išmanyti teisę. Teisės dalykai buvo dėstomi Petro Roizijaus mokykloje, veikusioje prie Šv. Jono bažnyčios. Jėzuitai, siekdami nurungti Roizijaus mokyklą, pradėjo kai kuriuos teisės dalykus dėstyti su kitomis disciplinomis. Tai daryti jie buvo priversti todėl, kad sudomintų savąją mokyklą bajorus, didikus ir miestelėnus ir kad šie leistų į ją savo vaikus. Po kelerių metų šioje kolegijoje jau mokėsi įtakingų šeimų vaikai: Jonas Karolis Chodkevičius, vėliau tapęs Vilniaus vaivada ir Didžioju Lietuvos etmonu, Mikalojus Pacas, Jonas Sapiega, Jurgis Tiškevičius bei daugelis kitų busimųjų iškilų valstybės veikėjų.

Bet įsteigus kolegiją, kilo nesutarimai tarp jėzuitų ir Vilniaus kapitulos, nes naujoji mokykla nurungė prie katedros veikusią mokyklą ir pastarojoje labai sumažėjo mokinių. Po ilgų pasitarimų ir ginčų buvo sutarta, kad katedros mokykloje mokysis katalikų prastuomenės vaikai ir ji bus žemesnės pakopos, o į kolegiją bus priimami jau galintys skaityti ir rašyti vaikai.

Prie jėzuitų kolegijos buvo įsteigtas bendrabutis, vadinamoji bursa. Mokinių čia būta labai įvairių - ir pasiturinčių, ir tokių, kurie giedodavo bažnyčiose pamaldų metu arba elgetaudavo vaikščiodami pakiemiais su dainomis ir muzika.

Vilniuje pradėjus veikti naujajai kolegijai, jos įtaka greitai augo. 1579 m. balandžio 1 d. karalius Steponas Batoras pasirašė, o tą patį metų spalio 29 d. popiežius patvirtino privilegiją, kuria kolegija buvo reorganizuota į universitetą. Šios taip reikalingos didžiuliui regionui aukštosios mokyklos pilnas pavadinimas buvo Alma academia et universitas Vilnensis societatis Iesu, kurį sudarė parengiamasis skyrius - kolegija ir universitetas.

Žemesnės pakopos mokyklos-kolegijos buvo įsteigtos ir kitose vietose. Jas steigiant jėzuitus taip pat rėmė ir valstybės valdovai. Steponas Batoras, skatindamas jaunimo pamaldumą ir siekdamas, kad valstybė būtų tikrai katalikiška, jėzuitų provincijolui pažadėjo rūpintis švietimu ir kur tik įmanoma steigti kolegijas. Ypač daug kolegijų per visą jėzuitų ordino gyvavimo laikotarpį buvo įsteigta rytinėse LDK žemėse. Tuo buvo siekiama išplėsti katalikybės įtaką Rytuose. Jėzuitai savo kolegijas įsteigė Plocke, Rygoje, Tartu, Nesvyžiuje, Kražiuose, Gardine, Kaune, Pašiaušėje, Žodiškyje ir kt. Įsteigus naujas kolegijas, anksčiau veikusios parapijinės mokyklos nebeišlaikydavo jėzuitų konkurencijos ir dažniausiai būdavo uždaromos.

Jėzuitai savo švietėjišką ir kultūrinę veiklą Lietuvoje pradėjo tuo metu, kai pasaulyje vyko didikų stilistinių epochų kaita. Renesanso muzika, kuri tarpo Lietuvos didžiojo kunigaikščio bei didikų rūmuose, o taip pat Šiaurės Renesansas, XVI a. skatinęs protestantiškos muzikos suklestėjimą krašte, XVII a. prarado savo pozicijas. Kaip jau buvo minėta, didžiojo kunigaikščio dvaro kultūrinio gyvenimo centras iš Vilniaus buvo perkeltas į Krokuvą. Ten išvyko ir didelis būrys didžiojo kunigaikščio muzikų.

Po gero dešimtmečio sunyko ir antrasis stambiausias Lietuvos muzikinio gyvenimo centras. Protestantiškosios muzikos baruose vykusi įvairialypė kūrybinė muzikinė veikla, kuri buvo sukoncentruota Mikalojaus Radvilos Juodojo Vilniaus dvare, įsigalėjus kontrreformacijai ir 1565 m. staiga mirus pačiam mecenatui, užgeso. Muzikiniame krašto gyvenime nuo XVI a. septintojo dešimtmečio iki jėzuitų įsikūrimo Lietuvoje susidarė tam tikras vakuumas. Muzikiniame krašto gyvenime atsirado didelė pertrauka, po kurios vairą į savo rankas paėmė jėzuitai. Drauge su jų muzikine veikla Lietuvoje sustiprėjo baroko meno daigai - švietime, mokykliniame teatre, kūryboje. Jėzuitai, prisitaikydami prie vietos sąlygų, keitė senas tradicijas, ieškojo kelių ir būdų, kaip muzikos meno pagalba pasiekti efektyvesnių rezultatų savo pedagoginėje ir visuomeninėje veikloje. Savo ruožtu, silpnas miestiečių kultūrinis potencialas, gajos baltiškiosios kultūros tradicijos ir kiti faktoriai Lietuvos jėzuitų muzikinei veiklai suteikė naujų, savitų bruožų, nors apskritai kosmopolitiška šio ordino kultūrinė veikla buvo gana unifikuota.

Nesutarimai tarp Lietuvos ir Lenkijos jėzuitų, ypač jų meninėje veikloje, negalėjo būti itin ryškūs. Tačiau skirtingas jų negu Lenkijos jėzuitų požiūris į luominę moksleivių sudėtį, kiek kitokia Lietuvos didikų gyvenimo aplinka turėjo įtakos Lietuvos jėzuitų muzikinei veiklai. Tokių nesutarimų buvo ne vien tarp abiejų šalių, t.y. Lietuvos ir Lenkijos, jėzuitų. Jie pastebimi ir tarp kitų ordinų. Pagrindinė to priežastis buvo Lietuvos didikų politinio savarankiškumo siekimas, o nuo to nuošalyje neliko ir bažnytinės institucijos. Dar 1521 m. LDK kancleris ir Vilniaus vaivada Albertas Goštautas bei Vilniaus vyskupas Jonas suorganizavo ginkluotos palydos įsibrovimą į Vilniaus bernardinų būstinę, nes jie buvo nepatenkinti provincijolo ir kai kurių lenkų vienuolių elgesiu. Lietuva siekė savarankiškumo ne tik politiniuose, bet ir konfesiniuose reikaluose. Nors Lenkijoje buvo priešinamasi LDK didikų norui atsiskirti nuo

Susan Mažeika nuotr.

Gnezno arkivyskupijos ir įkurti savarankišką Lietuvos bažnytinę provinciją, kai ką Lietuvos didikams pavyko pasiekti. Nuo 1528 m. jie išsireikalavo įkurti Lietuvos bernardinų kustodiją, o nuo 1530 m. - provinciją.

Ženklus įvykis jėzuitų gyvenime buvo 1608 metai, kai buvo įkurta atskira Lietuvos jėzuitų provincija, t.y. ji atskirta nuo Lenkijos provincijos. Į Lietuvos provinciją įėjo ne vien LDK žemės. Jai, be Lietuvos ir rytinių LDK žemių, buvo priskirtos Mozūrija su Varšuva, Varmė ir Livonija.

Jėzuitų keliai į Lietuvą nusidriekė kaip tik tuo metu, kada į Vakarų Europos muzikos meną ryžtingai skverbėsi draminė monodija. XVI-XVII a. sandūroje barokas pakeitė muzikos pasaulį, reformuodamas muzikinį stilių. Vyravusi sudėtinga, dažnai komplikauta daugia-

balsė polifonija jau nuo XVI a. antrosios pusės susilaukė vis aštresnės kritikos. Muzikos teoretikai ir estetikai, ieškodami, kuo ir kaip pakeisti vokalinę polifoniją, kaip idealą regėjo graikų muziką, ypač tą, kuri skambėjo senovės graikų dramose. Siekdami savo užsibrėžto tikslo, jie pasiekė, kad būtų supaprastinta muzikos kūrinio faktūra, nustota žavėtis virtuoazine daugialbės vokalo technika. Kompozitoriai ėmė ieškoti naujų muzikinės kalbos priemonių, kurios leistų kuo išraiškingiau perteikti kūrinio literatūrinę bei muzikinę mintį. Palaipsniui nyko modalinių derinių sistema, užleisdama vietą mažoro-minoro sistemai, kuri kur kas labiau atitiko naująjį stilių. Pasikeitė muzikos ir žodžio santykis kūrinuose. Muzika, jos melodinė linija tapo priemone, kurios pagalba galima buvo raiškiai perteikti poetinio žodžio mintį, charakterizuoti ją. Pirmučiausiai visa tai buvo įkūnyta dramatiniame madrigale. Tai buvo naujo žanro kūrinys, dažnai besiremiantis mitologiniu turiniu arba kokia nors gyvenimiška scena. Pradžioje atskirų veikėjų vaidmenį atlikdavo keturių arba penkių balsų choras. Per chorą buvo stengiamasi perteikti dramatinius dialogus. Vienas iš ankstyviausių ir tipiškiausių tokio madrigalo pavyzdys buvo Oracijų Vekio madrigalas penkiems balsams „Amfiparnasso“ (1594). O vieną savo madrigalą šis garsus kompozitorius dedikavo Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės maršalkai A. Radvilai. Kodėl? Atsakyti į tai sunku, tačiau matyti, A. Radvila su šiuo italų kompozitoriumi palaikė ryšius ir labai įtikėtina, kad jam dedikuotas garsaus kūrėjo madrigalas buvo atliktas ir Lietuvoje.

Ilgainiui šie madrigalai buvo įterpiami kaip intermezzo ar intermedijos tarp atskirų aktų tragedijose bei komedijose, jie tap pat buvo derinami prie atskirų instrumentinės muzikos dalių. Vienas iš garsiausių kompozitorių, kūręs madrigalus, buvo Luką Marencijus, dirbęs daugiausiai Romoje, o tarp 1595 ir 1598 m. - Lenkijos-Lietuvos valstybės valdovo Zigmanto Va-

zos dvare. Tad Lietuvos didikai turėjo progos ne kartą susidurti ir su pačiu žymiuoju kompozitoriumi ir su jo kūryba.

Naujojo stiliaus tąsa nulėmė tai, kad minėtų madrigalų choro partija buvo pradėta keisti į solines. Dabar kūrėjai, siekė reinkarnuoti senovės graikų muziką, tarėsi pasiekti tikslą. Tačiau tai buvo visai naujo tipo monodija, pagrįsta akordiniu akompanimentu. Tuo pačiu įsitvirtino ir nauja kompozicinė technika - prasidėjo tęstinio boso - basso generale arba basso continuo era. Manoma, kad pirmasis šią naujovę savo kompozicijose įgyvendino Lodovikas da Vija-dana. Linearinę polifoninę techniką keitė akordinė, arba vertikalinė, technika, kurios pagrindu tapo basso fundamento. Dažniausiai ši naujo tipo boso partija buvo atliekama labiausiai šiam tikslui pritinkančiais instrumentais: vargonais, klavesinu, teorba, kitarone, viola ir kt.

Vokalinės monodijos su tęstiniu bosu klasikiniu pavyzdžiu tapo Vinčenco Galilėjaus kūriniai. Tai scena iš Dantės „Pragaro“ bei Jeremijo rauda. Sis kompozitorius buvo ir žymus muzikos teoretikas, savo darbuose pagrindęs naująjį stilių. „Pokalbyje apie senovinę ir šiuolaikinę muziką“ („Dialogo della musica antica e moderna“), išleistame 1581 m. Florencijoje, jis nurodė, kad monodija, naudojama dramos veikaluose, turi būti kuriama pagal senovės graikų tragedijos pavyzdį ir turi tarnauti kaip išraiškos priemonė. Vienas iš šio garsaus muziko sūnų Galilėjo Galilėjus tapo garsiuoju matematiku ir astronomu. O kitas sūnus - Mikelandželas Galilėjus kurį laiką dirbo Vilniuje kaip liutnininkas ir kapelos vadovas Kristupo Radvilos arba Jonušo Tiškevičiaus rūmuose. Tad Lietuva, nors būdama toli nuo didžiųjų Vakarų Europos kultūros centrų, nors ir netiesiogiai, bet tam tikra prasme buvo susijusi ir su ten vykusiais ženkliais stilistiniais muzikinės kūrybos pokyčiais.

(J. Trilupaitytė. *Jėzuitų muzikinė veikla Lietuvoje*. Vilnius 1995)

* * * *

DIEVAS NUŽENGIA Į ŽMONIŲ TARPA

Kun. Petras Linkevičius

Kristus, subendrindamas mūsų žmogiškąją prigimtį su dieviškąja, atsiliepė į mūsų būties šauksmą. Jau pats faktas, kad Dievas įsikūnijo, mažų mažiausiai čia ir visam laikui mums byloja, jog šis pasaulis nepaliktas vienas sau. Dievas negali pasaulio palikti, kadangi į jį įsijungė savo įsikūnijimu. Kristaus atėjimas į pasaulį - tai Dievo dabartis laike. Laikas yra vienintelė vieta, kur mes galime susitikti Dievą. Jei Dievas nebūtų atėjęs į laiką, tai mūsų santykis su Juo būtų pasilikęs vienašališkas, todėl ir abstraktus, ir netikras. Pagaliau Dievas ir pasaulis Jėzuje Kristuje išreiškia tobulą susijungimą tiek šv. Pauliaus mistikoje, tiek krikščioniškoje praktikoje.

Toji Kristaus atneštoji "Linksma žinia" - tai ne kas kita, o paties Kristaus amonišku gyvenimu įkūnyta meilė. Savo gyvenimu, ne vien žodžiu, Kristus - Dievas mums atveria akis.

Mūsų vidus nerangus yra suvokti, jog Kristus mus gelbsti nuo mūsų stagnacijos, nuo grynai grobuoniško gyvuliškumo glemžti iš gyvenimo ir iš kitų viską, į nieką neatsižvelgiant. Mūsų vidus ilgai gal nesuvoks, jog Kristus - tai išlaisvintojas iš instinktų nežabotumo ir kad Jis - atrama prieš blogį. Kristui reikėjo atnešti žmonijai evangeliją. Ir aišku, jog Jis turėjo būti nepriimtas, ir kad Jo žmogiška būtis turėjo būti pažeista ta prasme, kad Jam reikėjo dalintis su mumis savo patiriamomis nuoskaudomis, reikėjo būti nesuprastam, kaip daugeliui. Kristui reikėjo būti žmonių nekenčiamam, kad už gera būtų Jam atlyginta piktu... Visa tai patiria žmogiškoji būtis, ir mums Kristus priartėja savo gyvenimo būdu.

Taigi Kristaus įsikūnijimo tikslas - kad žmogus taptų pulsuojančia meile kiekvienam į save panašiam. Tai todėl Dievas priartino prie

mūsų žemiškosios būties, kad mus pakylėtų į naują pakopą.

Kai skaitome Jėzaus gyvenimą, mes stengiamės Jį suprasti ir nepajėgiame. Mes niekaip nesugebame įžvelgti Jo psichologijos, Kiekvienas tikras krikščionybės didvyris - šventasis mums įmanomas suprasti, pavyzdžiui, kad ir toks šventasis Pranciškus iš Asyžiaus. Žinoma, ir jo asmenyje mums daug kas paslaptingo: jo begalinis pasitikėjimas Dievu ir gausios jam Dievo dovanos. O Jėzuje neįmanoma apčiuopti Jo didybės. Jis alksta, Jis nuvargsta, Jis ilsisi... Jis sklaidinas meilės, Jis jaučia būties vargą, kenčia dėl žmonių nelaimių...

Jėzaus dvasinis gyvenimas toks intensyvus, ir mums kyla daug klausimų: kiekvienas įsivaizduoja Jėzų pagal savo paties modelį... Tačiau Kristaus asmuo turi mums neįprastą formuojančią jėgą. Jo asmuo sukuria "krikščioniškąją būtį", meilės viešpatiją - Bažnyčią.

Jėzaus asmenyje dieviškumo apsisireikšimas neatsiskleidžia nei sprogdinančiais posakiais, nei milžiniškais, titaniškais darbais. Jėzuje dieviškumo apsisireikšimas vyksta tyloje, tačiau nuolatos į dydį ir į tolį. Tai nuolatos atsiskleidžianti meilė tarpusavio žmonių santykiuose.

Jau ST Elijui buvo parodyta, kad Dievas apsisireikšia ne audroje, ne žemės drebėjime, bet tyliame meilės dvelkime. Dievo tapimas žmogumi - tai įvykis, tai stebuklas, į kurį esame įjungti ir mes.

"Iš to pažins, kad esate mano mokiniai, jeigu mylėsite vieni kitus!" Kaip dažnai šie žodžiai kartojami! Tad todėl, kad tai Jėzaus palikimas: tarpusavio meilė - ženklas, kad krikščionis esi.

"Darykite, kaip aš jums sakau, ir jūs supra-

site, jog tai yra tiesa”, jūs suprasite, jog tai yra teisinga, jog tai teisingas kelias, kuriuo turi eiti kiekviena žmogiška būtybė. Tai žodžiai, kurie galiojo ne tik tiems, kurie su Jėzumi bendravo Jo žemiškame gyvenime, tai žodžiai, kurie galioja ir galios visiems laikams.

Kristus, tai Dievo Žodis - “Logos”. Graikų mąstytojai idėją suprato, kaip bet kokios netvarkos atsižadėjimą, kaip priešinimąsi chaosui. Graikai buvo temperamentinga tauta, tačiau patekusi į pavojų. Tos tautos dvasios reiškėjai - išminčiai grumiasi prieš tą netvarką. Jie jaučia, kad būtis - tai tam tikra forma, tvarka, šviesa, tiesa. Jų supratimu, visi daiktai turi savo amžinuosius pirmavaizdžius. Tai, kas žemėje yra nepakankama, kintama, sujaukta, turi savo aiškų ir tobulą pirmavaizdį amžinume per idėjas.

Tad idėjų daugumas graikų išminčiams reiškė, kad visi daiktų pirmavaizdžiai sudaro vieną visumą, kurioje sutelkta visa būties atrama ir prasmė. Šitai jie pavadino “Logos”, t.y., idėjų visuma, visų galimų daiktų pirmavaizdžių vienybė. Taigi Logos - vadinasi, tiesa, tvarka, išmintis, vertė bei prasmė absoliučia apimtimi. Logos - reiškia ir žodis, susietas su kalba. Prasmė yra atvira, pasakyta, išreikšta. Ji veda į dvasinį bendravimą, nes įgalina ir kalbėti, ir klausyti. Kristus ir kalbėjo, ir klausė.

Kodėl Kristus vadinamas auka? AUKA: kas ji ir ką ji reiškia?

Kai mes sakome, kad Kristaus auka mus išgelbėjo ir gelbsti, tai reiškia, jog mes kalbame savo žmogiška aukos sampratą. Biblinėje eroje aukos aktu būdavo pareiškiamą pirmenybė Dievui, visa ko davėjui. Antrasis aspektas - tai simbolis: dovana yra perkeliama iš laikinosios sferos, laikinojo buvimo į amžinosios sferos laisvę bei gausą. Auka - tai perkeitimas. O tikroji auka - tai patsai žmogus, kuris tarsis kalba: “Ne aš, o Dievas!” Tai, ko aš atsisakiau, tebūnie Tau, Dieve, kaip ženklas, kad viskas, kas iš Tavo rankų gauta, ir aš pats - Tau priklausau!”

Kristaus įsikūnijimas - tai Jo dovana žmo-

nijai, tai toji “Auka” didžiojo raide. Tai laidas, sujungęs žmoniją su dieviškąja sfera. Kristaus įsikūnijimas įrodo begalinę didybę Dievo meilės žmonėms. Tai ne paprasta dovana, o karališka duoklė. Šis Jėzus - Dievas ir žmogus kartu - žmogui yra paslaptis. Tai nesuvokiama ir neišreiškiamą realybė. Tai Stiprumas ir žmogiškasis Trapumas, sujungti į vieną. Tai įvyko vieną kartą pasaulyje, valdant Poncijui Pilotui. Ir šiuo įvykiu Dievas - Meilė žmoniją įjungia į save, jai suteikdamas stiprybės - malonės išsi-vaduoti iš biologinės prigimties gniaužtų.

Žmoguje nuolat galynėjasi dvi jėgos: gėrio ir blogio. Kristus atėjo tam, kad išlaisvintų tą gėrį, kad sutryptų blogį. Ir krikščionis turi suprasti, jog išlaisvindamas savy tą gerąją jėgą, suteikdamas jai erdvės, įgalins ją kūrybiškai reikštis, nuolat ją pakurstydamas. Tuo būdu neliks vietos blogiui.

Meilė nušviečia pažinimą, atpalaiduoja vidų, uždegdama širdį gėriui ir žmogaus valią pakreipia, pakelia dvasią, suteikdama jai sparnus. Meilė išjungia žmogų iš egoizmo, ir tuo būdu žmoguje atsiranda milžiniškos laisvės suvokimas, laisvės, kuri kyla iš dvasios, iš pneumos. Visata nemėgsta tuštumos: jei žmogaus širdyje įsitaisęs blogis - tai vietos gėriui ten nėra. Pripildykite širdį gėriu, ir neliks vietos blogiui.

Dievas yra tasai Gėris, kurį žmogus įkvepia, toji Jėga, kuri jį neša. Kristus yra Tasai, kuris žmogui padovanojo laisvę, štai kodėl Jis išlaisvintojas, Išgelbėtojas. Tai reiškia, kad Kristus padovanojo laisvę nuo instinktų vergijos, nuo aklo gyvuliško geismo “tik išlikti”.

Nėra žmogaus, kuris netrokštų tapti asmenybe ir nesiektų supanašėti su idealia asmenybe. Tačiau trokšti yra viena, o troškimus realizuoti yra visai kas kita. Jeigu žmogus nėra visiškai praradęs tikrosios laisvės troškimo, jeigu jis nėra apsiribojęs vien biologinių instinktų tenkinimu, tai aišku, jog jis nepraleis progos ieškoti to, kas galėtų jo laimę padidinti. Kai atsiranda poreikis sekti iškilia asmenybe,

BAŽNYČIA - MISTINIO KRISTAUS KŪNO IŠRAIŠKA

Kun. Antanas Liuima SJ

Fariziejų didžiūnui Nikodemui besikalbant su Jėzumi ir fariziejui besitebint, Jėzus pasakė: “Tu esu Izraelio mokytojas ir šito nesupranti? Iš tiesų, iš tiesų sakau tau: mes kalbame, ką žinome, ir liudijame, ką matėme, tik jūs nepriimate mūsų liudijimo. Jei netikite, man kalbant apie žemės dalykus, tai kaipgi tikėsite, jei kalbėsiu jums apie dangiškuosius?” (Jo 3,9-12).

Sunku yra kalbėti apie dangiškuosius, dvasinius, atgamtinčius dalykus, nes neturime atitinkamų sąvokų. Tad telieka mėginti juos išreikšti palyginimais, metaforomis. Tiesa, Bažnyčia, kaip matomas organizmas esąs šiame pasaulyje, gerai pažįstama, betgi ji yra ir atgamtinė, ir nematoma savo dvasiniu turiniu - Mistinis Kristaus Kūnas. Blieka mėginti išsiaiškinti palyginimais, kaip ir Kristus yra skelbęs savo mokslą palyginimais.

Skaitydami Evangeliją, matome, kad Kristus, vykdydamas savo misiją, sakė pamokslus, aiškino apie Tėvą, darė stebuklus, bet neorganizavo, nesirūpino įkurti Bažnyčią žmogišku pavyzdžiu, kaip žmonės organizuoja sambūrius, draugijas. Bažnyčia, jei taip galima pasakyti, išaugo “savaime” iš jo skelbiamos atgamtinės sėklos: mokslo ir malonės. Kitais žodžiais tariant, Kristus neorganizavo kokios nors draugijos, pastatydamas atstovus, viršininkus, nurodydamas nariams mokesčius, duodamas reguliarius ir t.t. Priešingai, jis tik mokė, skelbė šventumą, liudijo apie tiesą, perėjo gera darydamas, spinduliuodamas malonę ir palaimą. Ir

dėl to keitėsi žmonių pažiūros įsitikinimai, nusiteikimai, keitėsi sielos. Dėl tos įtakos ir to vidujinio pasikeitimo jie darėsi nauji žmonės, atgimę iš Šventosios Dvasios (Jn 3,3-5), ir tuo pačiu duodami teigiamą atsakymą į Kristaus pakvietimą, jie įsijungė į Kristų, o dėl to įsijungimo tapo sujungti ir tarpusavyje vienas su kitu, nes gyveno vienu ir tuo pačiu gyvenimu iš to paties šaltinio. Tai yra ne kas kita, kaip Mistinis Kristaus Kūnas. Esmė šio Mistinio Kristaus Kūno yra tikinčiojo įjungimas į Kristų ir tikinčiųjų susijungimas tarpusavyje, tai yra dieviškojo gyvenimo perteikimas tikintiesiems, jų dalyvavimas dieviškajame gyvenime, kurio dvi Kristaus nurodomos žymės: meilė ir vienybė.

Vyriausiojo Kunigo maldoje Kristus prašo Tėvą, kad jie visi būtų viena tarpusavyje (Jn 17,22-23) ir su Kristumi bei jo Tėvu ta vienybe, kuria jis pats, Kristus, Dievo viengimis Sūnus, yra vienybėje su savo dangiškuoju Tėvu (Jn 17,21), kad meilė, kuria Dievas mylėjo savo Sūnų, būtų juose (Jn 17,26). “Aš duodu jums naują įsakymą mylėti vienas kitą, kaip aš jus mylėjau, kad ir jūs vienas kitą mylėtumėte!” (Jn 13,34) ir dar priduria “kaip Tėvas mane mylėjo, taip ir aš jus mylėjau” (Jn 15,9).

Ši dvasinė, mistinė vienybė su Kristumi prigimtiniu nuoseklumu reiškėsi ir išorėje, nes žmogus nėra tiktai dvasia, bet ir kūnas. Kristui skelbiant mokslą, darant stebuklus, apie jį grupavosi jo sekėjai, mokiniai, prijaučiantieji, atsivėrusieji jo malonės veikimui, jį įtikėjusieji.

Viso šio būrelio, šios besiformuojančios

tai su tuo poreikiu atsiranda ir tikėjimas ta iškilia asmenybe. Pažinus tikėjimo Kristų, ateina ir tikėjimas Juo, būtent, stengiamasi įkūnyti tas Tiesas, kuriomis Kristaus asmenybė mus žavi. Žmogus, įkūnydamas Kristaus tiesas, tampa krikščioniu par excellence.

Susan Mažeika nuotr.

bendruomenės - įtikėjusių jo pasiuntinybę, priėmusių jo mokslą, atgimusių iš Šventosios Dvasios, Kristus nepaliko palaidų, tarsi akmenų krūvos, ar avių būrio, nepaliko jų atsitiktinumui, klajojimui, individualizmui. Kadangi viduje jie jau buvo pasikeitę - atgimę dvasia, tai yra įjungti į Kristaus Mistinį Kūną, o dėl to sujungti dvasia vieni su kitais, davė jiems ir išorinį šio pašventinimo bei šios vienybės ženklą, drauge su to pašventinimo ir vienybės vykdymo priemonėmis. Išganytojas patvirtino šitą matomą bendruomenę, duodamas jai vadą, savo vietininką, kuris jo vardu tęstų dvasinio brandinimo ir pašventimo darbą, o kitiems nariams suteikdamas skirtingas funkcijas, sutvarkytas, koordinuotas ir palenktas viso organizmo gerovei. Tai ir yra Bažnyčia. Kiek ji yra matomas organizmas, yra tvarkomas juridiniais ir moraliniais

dėsniais. Tačiau kiek ji yra nematoma, tai yra Mistinis Kristaus Kūnas, ji tvarkoma jau antgamtiniais dėsniais. Juridiniai ir moraliniai ryšiai yra aiškūs, tad lieka dar panagrinėti, kas yra tie antgamtiniai, mistiniai ryšiai.

Kristaus minties branduolį apie Mistinį jo Kūną randame išreikštą jo žodžiuose apie Dievo karalystę: “Regnum Dei intra vos est - Dievo karalystė yra jumoje” (Lk 17,20). Kitų palyginimų šviesoje šį posakį galima išversti: Dievo karalystė esate jūs. Dievo karalystė yra nematoma, neapčiuopiama. Palyginimai apie lauką ir sėją - mes esame Dievo dirva, jo statyba (Mt 13,3-32, 1 Kor 3,6-9). Naują šviesą duoda palyginimas apie Gerąjį Ganytoją (Jn 10,1-21). Dievo rūpestis žmonija jau didesnis. Jis pažįsta savo avis, jas šaukia vardu, jas gina, paklydusių ieško, net savo gyvybę duoda už jas. Palyginimas su šeima išryškina artimumą, intymumą: “Juk jūs visi tikėjimu esate Dievo vaikai Jėzuje Kristuje. Ir visi, kurie esate pakrikštyti Kristuje, apsilvirkite Kristumi. Nebėra nei žydo, nei graiko; nebėra nei vergo, nei laisvojo; nebėra nei vyro, nei moters: visi jūs esate viena Kristuje Jėzuje!” (Gal 3,26-27). Mes esame Kristaus broliai, Dievo vaikai, lygiateisiai su Dievo Sūnumi įpėdiniai. Dievas įsūnijo mus ne tik juridiskai, bet iš vidaus pakeldamas savo malone, perkeitę mus, davė naujus nusiteikimus (Gal 4,4-5), naują dvasią, kurios įkvėpti iš vidaus nuosavu įsitikinimu galime sakyti *Tėve*: “Kadangi esate įsūniai, Dievas atsiuntė savo Sūnaus Dvasią, kuri šaukia: ‘Aba, Tėve!’ . Taigi jau nebe vergas bet įsūnis” (Gal 4,6-7). “Patį Dvasia duoda liudijimą mūsų dvasiai, kad mes esame Dievo vaikai” (Rom 8,15-16).

Toliau palyginimas apie gyvąją bažnyčią. Kristus yra dvasinis pamatas, o ant to pamato statoma gyvoji, dvasinė bažnyčia (1 Pt 2, 4-5; Ef 2,19-22). “Argi nežinote, - klausia šv. Petras, - kad jūs esate Dievo šventovė ir jumoje gyvena Dievo Dvasia?” (1 Kor 3,16). Kitoje vietoje dar priduria: “Juk mes esame gyvojo Dievo šventovė” (2 Kor 6,16).

Gyvosios bažnyčios palyginimą šv. Paulius pratęsia palyginimu apie gyvąjį organizmą: “Kaip viename kūne turime daug sąnarių, visi gi sąnariai turi ne tą patį uždavinį, taip ir mes daugelis esame vienas kūnas Kristuje, o pavieniui - vieni kitų nariai” (Rom 12,4-5). Kitoje vietoje tą pačią mintį dar labiau išryškina: “Nes kaip kūnas yra vienas ir turi daug sąnarių, visi gi kūno sąnariai, nors jų yra daug, tačiau yra vienas kūnas, taip ir Kristus. Nes mes visi esame pakrikštyti vienoje Dvasioje, kad būtumėm vienas kūnas, ar tai žydai, ar pagony, ar vergai, ar laisvieji; taip pat visi esame pagirdyti viena Dvasia. Jei koja sakytų: Kadangi aš nesu ranka, aš nesu iš kūno; argi dėl to ji nebūtų iš kūno, argi dėl to ji nebūtų iš kūno? Jei visas kūnas būtų akis, kur būtų girdėjimas? Jei jis visas būtų girdėjimas, kur uostymas? Bet dabar Dievas paskyrė kiekvienam sąnariui vietą kūne, kaip jis norėjo. Jei jie visi būtų vienas sąnarys, kurgi būtų kūnas? Taigi dabar, tiesa, yra daug sąnarių, bet vienas kūnas. Akis negali sakyti rankai: Aš tavo patarnavimo neprivalau; taip ir galva kojoms: Man jūsų nereikia!.. Dievas taip sutvarkė kūną,... kad nebūtų susiskaldymo ir kad sąnariai lygiai rūpintųsi vieni kitais. Jei ką kenčia vienas sąnarys, kenčia visi drauge sąnariai; arba jei vienas sąnarys esti garbinamas, džiaugiasi visi drauge sąnariai. Jūs esate Kristaus kūnas ir atskiri jo nariai” (1 Kor 12,12-27; Gal 3,28; Kol 3,15).

Pats Kristus ryšį tarp savęs ir tikinčiųjų išryškina palyginimu apie vynmedį ir jo šakelės: “Aš esu tikrasis vynmedis, sako Kristus, o mano Tėvas - vynininkas. Kiekvieną mano šakelę, neduodančią vaisiaus, jis išpjauna, o kiekvieną vaisingą šakelę apvalo, kad ji dar daugiau duotų vaisių... Pasilikite manyje, tai ir aš jumyse pasiliksiu. Kaip šakelė negali duoti vaisiaus pati iš savęs, nepasilikdama vynmedyje, taip ir jūs bevaisiai, nepasilikdami manyje. Aš esu vynmedis, o jūs šakelės. Kas pasilieka manyje ir aš jame, tas duoda daug vaisių; nuo manęs atsiskyrę, jūs negalite nieko nuveikti (Jn

15,1-5). Aišku, šis ryšys tarp Kristaus ir tikinčiųjų yra dieviškas, duodąs antgamtinį gyvas-tingumą tikintiesiems.

Ir Bažnyčios Tėvai dažnai kalba apie Mistinį Kristaus Kūną. Tik pavyzdžio dėliai vienas tekstas iš šv. Augustino: “Daug yra žmonių, ir vienas yra žmogus: nes daug yra krikščionių, o vienas tėra Kristus. Visi krikščionys su savo Galva, kuri įžengė į dangų, vienas tėra Kristus: ne jis vienas o mūsų daugelis, bet ir mūsų daugelis jame viename esame viena. Taigi vienas tėra Žmogus Kristus (Mistinis Kristaus Kūnas): Galva (Jėzus) ir kūnas (Bažnyčia)” - “Multi homines sunt, et unus homo est; multi enim Christiani, et unus Christus: non ille unus et nos multi, sed multi in illo uno unum. Unus ergo Christus caput et corpus” (Enarratio in Psalmum 127,3).

Kad Mistinis Kristaus Kūnas nėra natūralus organizmas, aiškėja iš to, kad fiziniame kūne anas vienybės principas arba ryšys jungia dalis į viena, taip tvarko ir sujungia anas organizmo dalis į vienumą, kad kiekviena iš jų visumos, viso organizmo gerovei, bet neturinti savarankiškumo, buvimo sau - akis yra ne sau, bet visam kūnui, ausis yra ne sau, bet visam kūnui; ausis ir akis už organizmo neturi prasmės. Kristaus gi Mistiniame Kūne nors šis ryšys yra labai stiprus ir intymus, tačiau jis šito kūno narius sujungia taip, kad kiekvienam jų palieka visiškai pilnas jų individualumas, nepriklausomumas, asmenybė. Sujungti į Mistinį Kristaus Kūną, mes nesidarome, taip sakant, Kristaus Kūno fizinė dalis, bet pasidarome antrasis Kristus. Individuali narių asmenybė ne tik nedingsta, nesumažėja, bet ji auga, stiprėja, įgauna atbaigimą, tobulumą. Dar daugiau, šitas naujasis organizmas - Mistinis Kristaus Kūnas yra ir sau - pleroma Christi, Kristaus pilnybė (Ef 1,23), kas visiškai atitinka ir fizinio organizmo vienumą, bet kas nuostabu, šis organizmas, visuma, yra nukreiptas ir atskirų narių gerovei, nes jie yra ir pasilieka asmenybės, kas visiškai neįmanoma fizinio kūno narių atžvilgiu.

Jau Senajame Testamente skaitome: “Kas paliečia jus, paliečia mano akies lėlutę” (Zach 2,8), kitoje vietoje: “Vedė juos ir mokė, ir saugojo, kaip savo akies lėlutę” (Deuter 32,10). Mistinio Kristaus Kūno ryšys yra toks stiprus, kad Kristus tikintįjį identifikuoja su savimi. Kiekvienas tikintysis yra antrasis Kristus. “Sauliau, Sauliau kam mane persekioji?.. Aš esu Jėzus Nazarėnas, kurį tu persekioji”, prabilo Kristus prie Damasko į krikščionių persekiotoją Saulių (Apd 22,7-8; ef 9,4-5; 26,14). “Iš tikrųjų sakau jums, kiek kartų jūs tai padarėte vienam iš mano mažiausiųjų brolių, man padarėte... kiek kartų tai nepadarėte vienam iš šių mažiausiųjų, nè man nepadarėte”, paskutinio teismo ištarmės pagrindimas (Mt 25,34-36).

Taigi Mistiniame Kristaus Kūne ryšys tarp Kristaus ir tikinčiųjų yra daugiau negu juridinis, negu moralinis, tam tikra prasme stipresnis net už fizinį ryšį, nes yra visiškai savo rūšies, vientelis, antgamtinis, dieviško galingumo ir vaisingumo. Šis ryšys paprastai vadinamas mistiniu, tai yra savo rūšies, skirtingas nuo visų kitų žemiškų ryšių. Jei jis yra didesnis už visus žemiškuosius ryšius, tai antgamtinėje tvarkoje jis, nors yra didelis ir kilnus, bet nėra didžiausias, nes didesnis ir kilnesnis ryšys yra Švenčiausios Trejybės asmenų tarpe, taip pat ir hipostatinis ryšys, jungiąs į vienybę dieviškąją Kristaus prigimtį su žmogiškąja į vieną dievišką asmenį.

Bažnyčia yra, sakytum, matoma apraiška mūsų nematomo įjungimo į Kristų, ano vidutinio persikeitimo. Bažnyčia yra tarytum Mistinio Kristaus Kūno projekcija iš antgamtės į gamtą. Tai yra antgamtinė, dieviškojo gyvenimo, - kurio esame tapę dalininkai per malonę, ir kurį nematamai gyvename tikėjimu jau čia,

žemėje, kur mes bebūtume, - pasireiškimas išorėje, sakytum, atsimušimas ant ekrano anos antgamtinės realybės šios žemės tikrovėje. Kaip pirmiau yra daiktas, ir tik po to yra jo šešėlis, panašiai yra Mistinio Kristaus Kūno ir Bažnyčios atžvilgiu. Pirma yra mūsų įjungimas į Kristų, mūsų išganymas, atpirkimas, žodžiu - Mistinis Kristaus Kūnas. Ir tik kaip matomoji išraiška yra Bažnyčia. Tačiau tai nėra dvi skirtingos realybės, bet viena ta pati realybė. Taigi Bažnyčios įkūrimas nėra pirminis, bet sąlygojamas Mistinio Kristaus Kūno.

Tad išryškėja, kad Bažnyčia nėra tik monsinjorai, nei jų grupė ar visuma. Net ir popiežius, vyskupai ir kunigai drauge paimti nėra Bažnyčia, bet pirmon eilėn ir labiausiai Bažnyčia yra tikintieji, kaip tikintieji, kaip Dievo liaudis. Bažnyčios pagrindas yra tikintieji - Mistinis Kristaus Kūnas, o jų - tikinčiųjų dvasinei gerovei, jau kaip antrinis elementas, yra hierarchija. Ne atvirkščiai. Tiesa, hierarchija turi didelius Kristaus įgaliojimus, bet ne sau, o tikinčiųjų gerovei. Šv. Petras ir jo įpėdiniai, popiežiai, kaip Kristaus vietininkai žemėje, turi visus Kristaus įgaliojimus tvarkyti dvasinius tikinčiųjų reikalus, tęsti Kristaus pradėtą atpirkimą - ir sakramentų pagalbą - žmonijos pašventinimo darbą. Tame pašaukime dalyvauja ir vyskupai, kaip apaštalų įpėdiniai, ir, tam tikrame laipsnyje, kunigai, kaip vyskupų padėjėjai. Visa bažnytinė hierarchija gavo Kristaus įgaliojimus ne savo naudai, bet tikinčiųjų dvasinei gerovei, ne sauvaliavimui, bet Kristaus darbo tęsimui žemėje. Jiems, ne kitiems, buvo Kristaus palikta trejopa galia: mokyti, valdyti ir pašvęsti, kad tęstų Kristaus - Mokytojo, Valdo ir Vyriausiojo Kunigo funkcijas, savaime aišku, ne savo gerovei, bet Dievo tautos.

Tenai, kur gyveno Išganytojas

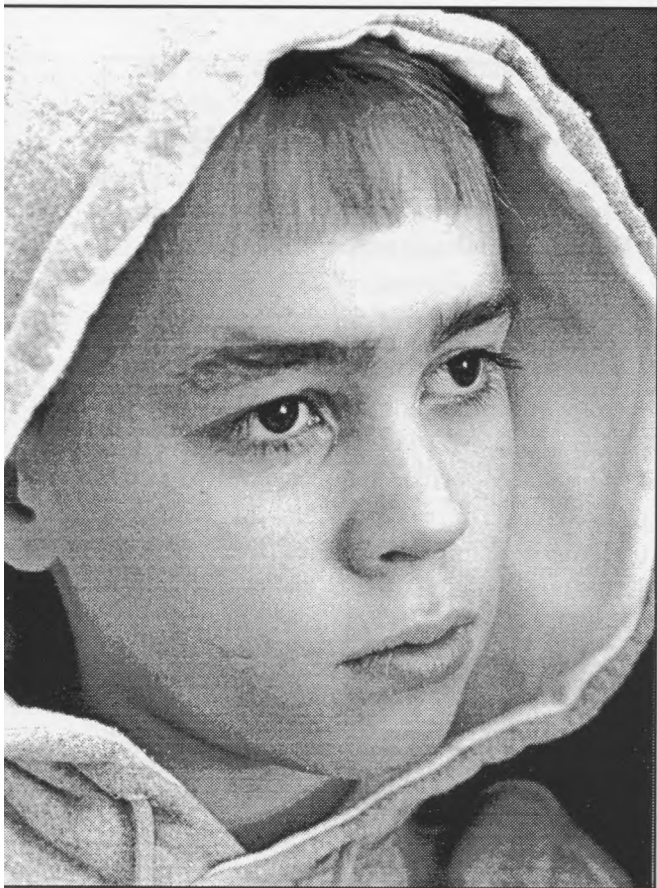
Kun. K.J. Ambrasas

Juozapas, sužinojęs, jog Jeruzalę su Betliejumi valdo mirusio Erodo sūnus Archelajus, nutarė grįžti ne į gimtinę, o į Nazaretą. Ten anuomet viešpatavo Antipas. Taip išsipildė pranašų žodžiai: „Jį vadins Nazariečiu“ (Mt 2,23).

Nazaretas išsidėstęs Ezreliono slėnio šiauriniame pakraštyje, iš visų pusių apsuptas žaliuojančiais medžiais apsikaišiusiomis kalvomis. Senasis miestelis, kaip spėja archeologai, turėjęs būti ant mažos kalvos, šiaurės vakaruose besišliejančios prie Džebel Sain ir besidriekiąs slėniu į pietryčius. Iki tolei nežymus, apleistas miestelis virsta Išganytojo gimtine, kur iki VI a. galo didžiumą gyventojų sudarė žydai. Čionai gyvenę krikščionys jau nuo II a. turėjo savo bažnyčią. VII a. Nazaretas pakliuvo arabams, krikščionių persekiotojams. Kryžiuočiams Šv. Žemę išvadavus, čia buvo įsteigta vyskupija. Kai miestas vėl pateko musulmonams, atėjo sunkios dienos krikščionims. Tik tai XVII a. čia pasisėkė pastoviai įsikurti pranciškonams. Paskui atsirado ir daugiau krikščioniškų bendruomenių. 1948 jis atiteko Izraeliui.

Juozapui apsigyvenus šiame miestelyje apie 750 m. nuo Romos įsikūrimo, kūdikėlis Jėzus turėjo būti maždaug dvejų metų amžiaus. Nuo tada prasidėjo daugiau nei trijų dešimtmečių uždaro ir nedaug ką mums žinomo gyvenimo laikotarpis. Ką ne ką apie šiuos metus užsiminė evangelistas Lukas: „Vaikelis augo ir stiprėjo; jis darėsi pilnas išminties, ir Dievo malonė buvo su juo“ (Lk 2,40). Taigi Jėzus augo ir brendo ne vien tik kūnu, protu, gabumais, bet ir vidiniu pasauliu, įgijo vis daugiau patirties. Tas pats autorius mums primena, kad

Jėzus yra keliavęs su savo gimdytojais (taip Juozapą ir Mariją vadina Lukas): „Jo gimdytojai kasmet eidavo į Jeruzalę švęsti Velykų. Kai Jėzui sukako dvylika metų, šventės papročiu jie nukeliavo į Jeruzalę. Iškilimėms pasibaigus ir jiems grįžtant atgal, vaikas Jėzus pasiliko Jeruzalėje, bet gimdytojai to nepastebėjo. Manydami jį esant keleivių būryje, jie nuėjo dienos kelią, paskui pradėjo ieškoti jo tarp giminių bei pažįstamų. Nesuradę grįžo jo beieškodami į Jeruzalę“ (Lk 2,41-45). Įstatymai reikalavo, kad kiekvienas geras izraelitas per šventes aplankytų Jeruzalę. Teisiškai nei moterys nebūdavo įpareigosios keliauti, nei vaikai iki trylikos metų. Tačiau nemaža moterų lydėdavo vyrus. Pamaldesni tėvai į tokias keliones kartu pasiimdavo ir savo vaikus. Vieni rabinai reikalavo, kad tėvas pasiimtų sykiu sūnų, jau galintį sėdėti ant tėvo pečių, o kiti, - kad imtųsi kartu tokį sūnų, kuris gali pats užkopti šventyklos laiptais, įsikirtęs tėvo rankos. Todėl minioje būdavo nemaža berniukų, su tėvais keliaujančių švęsti Velykų Jeruzalėje. Tad Jėzus kartu su Juozapu ir Marija jau irgi galėjo nesykti būti tokiose šventėse. Iš toliau maldininkai, susibūrę į pulkelius, keliaudavo kartu ir nakvynvietėse dažniausiai sykiu ilsėdavosi, nes iš Nazareto į Jeruzalę reikėdavo tris keturis kartus apsistoti nakčiai (buvo apie 120-160 km). Jeruzalėn prieš šventę būdavo atvykstama dieną kitą anksčiau. Šįsyk, atėjus laikui grįžti, berniukas Jėzus likosi Jeruzalėje. Marija su Juozapu tikėjosi vakare nakvynvietėje jį susitikti. Mat pasitaikydavo, kad iš vienos grupelės kas nors prisijungdavo prie kitos ir šitaip šnekučiuodamiesi žygiuodavo. Tik tai pirmosios

Susan Mažeika nuotr.

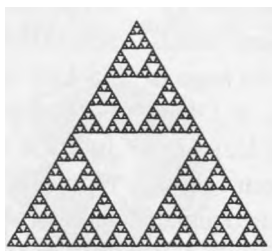
dienos sustojimo vietoje jiedu, vaiko neberadę, susirūpino ir pradėjo ieškoti. Kitądien Marija su Juozapu pasileido atgal į Jeruzalę, pakeliui klausinėdami pakeleivių ir miestelėnų, gal kas matęs vaiką. “Pagaliau po trijų dienų rado jį šventykloje, sėdintį tarp mokytojų, besiklausantį jų ir juos beklausinėjantį” (Lk 2,47). Toks vaiko elgesys labai nustebino abudu susirūpinusius ir gerokai išvargusius tėvus, todėl nebereikal Marija tarė: “Vaikeli, kam mums taip

padarei?! Štai tavo tėvas ir aš su sielvartu ieškome tavęs” (Lk 2,48). Paauglio berniuko atsakymas motinai labiau panašus į dangiško Svečio negu į žemės sūnaus atsakymą: “Kam gi manęs ieškojote? Argi nežinojote, kad man reikia būti savo Tėvo reikaluose?” (Lk 2,49). Jei Jis minutėlei atsiskyrė nuo saviškių, tai vien tik dėl to TĖVO, Kuris Jį pasiuntė žemėn. Trumputis Jėzaus atsakymas motinai - tarsi visos plačiašakės busimosios pasaulio išganymo veiklos santrauka. Taikliai ir taip pat trumpai apibūdina Lukas gimdytojų reakciją, kurią sukėlė Jėzaus atsakymas: “Bet jie nesuprato jo žodžių [...] Motina laikė visus šiuos įvykius savo širdyje” (Lk 2,50-51).

- Viešpatie, leidęs nežyminame miestelyje kelis dešimtmečius gyventi šv. Šeimai, parodyk ir man slapto, uždaro ir sutelkto gyvenimo didžią prasmę. Padėk jį pamilti visa širdimi, kad nesivaikytų pasaulietiškų vėjų ir visur, gyvendamas kuklų ir tylų gyvenimą, stengčiausi pildyti ne savo, o Tavo, Tėve, valią.

Taip ilgai gyvenęs ir kartu su Juozapu ir Marija dirbęs visus paprasčiausius namų ir staliaus darbus, pamokyk mane, gerasis Jėzau, suprasti, kad nėra blogų darbų, o tiktai prasti darbininkai. Kiekvienas darbas palaimintas Tavo dieviška Ranka. Tad bet kokias pareigas eidamas žmogus, jei tik laikysis Tavo nurodytų įsakymų, pelnys Amžinybę.

Kantrioji ir darbščioji Mergele Marija, taip rūpestingai su Juozapu ieškojusi savo Sūnaus, išmokyk visas motinas, kad jos visad kuo nuoliausiai ieškotų paklydusių gyvenimo kryžkelėse savo vaikų ir kad visa jaunoji karta pildytų Dievo ir tėvų uždėtas pareigas.

Artimo Meilė

Jurga Spamauskienė

Kaip kiekviena didžioji nuodėmė, manau, yra savotiškas meilės nebuvimas, taip ir kiekviena didžioji dorybė turbūt yra savaip išreikšta meilė artimui. Kas yra artimo meilė? Dažnai galvodavau apie šią dorybę ir vis mintimis grįždavau prie Dievo įsakymo “Mylėk savo artimą, kaip save patį”. Niekaip negalėjau suprasti šių žodžių reikšmės. Vos tik juos prisimindavau, mane lyg kas prislėgdavo. Mano egoizmas tuoj prabildavo: “Jei tu atiduosi kažką kitam, pati to neteksi!” Ir tuoj pat gindavausi: “Kaip aš galiu duoti tai, ką pati taip sunkiai gavau, ar tai, ko visai neturiu?” Pagaliau nuvargdavau nuo tokios kovos pati du savim ir pasidarydavo dar sunkiau ir dar neaiškiau. Mylėti savo artimus vis tiek nesisekė. Jei tekdavo ką nors išklausti ar paguosti, tai darydavau, bet širdis likdavo ledinė: “Manęs gi niekas neišklauso ir nepaguodžia...” Jei duodavau ką nors kitam, tai tik sukandus dantis, po to ilgai dar gailėdavausi, kad tas daiktas ar atiduoti pinigai man pačiai būtų praverę.

Tačiau kartą pabandžiau įsiklausti į kiekvieną įsakymo žodį: “Mylėk savo artimą, kaip save patį”. Dievas gi nesakė: “Nemylėk savęs, mylėk kitus!” Priešingai: “Mylėk savo artimą, kaip save patį”. Taigi pirmiausia, ar aš myliu save, kad taip pat galėčiau mylėti artimą? Kažin?.. Ar nesieltiu panašiai, kaip vieni mano pažįstami, tikrai turtingi žmonės, mintantys pigiausiu ir prasčiausiu maistu, gailintys geresnio kąsnio ir geresnio drabužio ne tik sau, bet ir savo vaikams, tačiau taupantys pinigus “juodai dienai”, turintys kelis apstatytus butus, kuriuose niekas negyvena - “gal kada nors prireiks?” Ar toks žmogus myli save? Greičiausiai tik pinigus. Aš nenoriu jų smerkti, bet manau, kad vargu ar jie pasiūlys gardesnę kąsnį išalkusiam,

ar šiltesnę drabužių sušalusiam. Na, nebent tokį, kuris jau seniai skylėtas, o išmesti gaila...

Lygiai taip pat savęs nemylintis žmogus, nuolat save graužiantis, menkinantis, ant savęs pykstantis, manantis, koks jis yra niekam tikęs, praradęs gyvenimo džiaugsmą, iš tikro yra tiek užsiėmęs savęs analizavimu ir žeminimu, kad vargu, ar pastebės kito žmogaus skausmą, neviltį, vargu sugebės liūdintį paguosti, pastebėti dar nepasirodžiusias jo akyse ašaras, pagaliau pasidžiaugti kartu su laimingu žmogumi.

Ėmiau suprasti, kad savęs meilė ir egoizmas yra visiškai skirtingi dalykai. Supratau, kad nuo meilės sau iki artimo meilės yra visai arti. Pajutau, kad paguosti kitą yra kur kas maloniau, nei būti paguostai; padėti artimui yra maloniau, nei sulaukti pagalbos, padovanoti kažką kitam tikrai maloniau, nei pačiai gauti dovaną. Dabar žinau, jog norėdama, kad mane mylėtų, turiu mylėti pati. Toli man dar iki tokios meilės artimui! Tačiau žinau: jei noriu mylėti, turiu liautis gailėtis savęs, guostis, kad manęs niekas nemyli, ar kad neturiu ką mylėti. Turiu! Kiek neatiduotos meilės savo tėvams, senelei, sesei, broliui, draugams!.. Savo vyrui ir sūnui, kuris tik dabar pradeda pažinti pasaulį ir kurį, ko gero, taip pat reikės mokyti mylėti. Kuriam turėsiu įrodyti, kad gyvenimas yra per trumpas, kad būtų galima daryti blogus darbus. Kad jei padarysi kažką gero šalia esančiam - tai yra nuostabu! Nesvarbu, kas tai būtų - gal paguodos žodžio prireiks nuliūdusiam, gal duonos rieks išalkusiam, o gal tavo jaunos rankos padės tam, kurį negalia, liga ar senatvė prispaudė. O gal tik kažkam nušluostysi ašaras ir padovanosi savo padėrinančią šypseną. Kažkam nebetikinčiam, kad dar egzistuoja nuoširdumas ir artimo meilė. Ir jei visa tai darysi su

Paruošė inž. Viktoras Jautokas

ROBOTAS KAIP GYVATĖ

Kai kalbame apie robotus, tuoj prieš akis atsistoja figūra, panaši į žmogų, bet ne į gyvatę. Viena bendrovė New Yorke pagamino robotą, panašų į gyvatę, ypač kai ji juda, šliaužia. Robotas gali lankstyti į visas puses. Turi šešis sąnarius, kurie pasisuka 12° į bet kurią pusę. Į kiekvieną sąnarį yra įmontuoti maži elektriniai motorukai ir jų valdymui elektroninė įranga. Kiekvienas sąnarys veikia nepriklausomai vienas nuo kito. Robotas yra 1,4 metro ilgio ir 42 mm skermens. Sveria 4,6 kg (19 lbs.) Slenka 20 cm per minutę.

Roboto priekyje įtaisyta maža video kamera, kuri perduoda priekyje esamą vaizdą. Šis robotas pritaikytas pramonei, bet galima naudoti ir kitur, pvz., sudėtingų vamzdžių vidaus patikrinimui. Įdomu, kad jį bandys ateityje panaudoti, įvykus žemės drebėjimui, ieškant žmonių po sugriuvusiais namais, ko anksčiau nebuvo galima padaryti. Gyvi žmonės po griuvėsiais bus greičiau surasti. Kaip matome, šio roboto pagalba bus įmanoma išgelbėti daug gyvybių.

GOLFININKO PADĖJĖJAS

Kas yra žaidęs ar dar tebežaidžia golfą, gerai žino, kaip sunku nustatyti tikslų atstumą nuo kamuoliuko iki vėliavėlės. Žinant nuotolį, lengva pasirinkti kamuoliuko numušimui lazda. Norint pagelbėti golfininkams, keletas bendrovių atstumo nustatymui pradėjo gaminti lazerio aparatus. Pirmieji buvo per dideli ir per brangūs: kainavo apie 900 dol. - eiliniams golfininkui tai buvo per brangu.

Dabar VistaTronics Eagle bendrovė pagamino naują rankinį lazerio instrumentą, kuriuo nusta-

tomas atstumas. Jo kaina žemiau 150 dolerių.

Aparatas yra keturių colių aukštumo, sveria šešias uncijas ir veikia taip: specialiai šiam tikslui pagamintas lazeris išduoda infraraudoną šviesos srautą, kuris, atsimušęs į vėliavėlės kote įtaisytą reflektorių, nustato tikslų atstumą. Tikslus nuotolis šiuo instrumentu gali būti nustatytas tik nuo 30 iki 320 jardų. Jeigu atstumas yra mažesnis ar didesnis, būna netikslus.

NAUJI KABELIAI EUROPOJE

Sugriuvus Berlyno sienai, pakilus geležinei uždangai, suirus. Sovietų sąjungai, įvairios Vakarų bendrovės pradėjo žvalgytis į Rytus, numatydamos naują rinką savo technologijos įrangai ir jos prekėms. Ieškojo tokios srities, kuri per beveik 50 metų būtų daugiausiai atsilikusi.

Viena tų sričių, kuri buvo labai neišsivysčiusi - tai telefonų ryšys, ypač tarptautinis. Norint pagerinti tarptautinį telefonų ryšį, reikia išvesti naujus telefonų kabelius. JAV, Vakarų Europos ir Japonijos bendrovės įsijungė į šį darbą ir nutarė, kad viską reikia pradėti iš pagrindų: nevesti metalinių kabelių, bet stiklo pluoštų, mat stiklo kabeliais tuo pačiu metu galima atlikti daug daugiau telefoninių pasikalbėjimų.

Visas kabelių išdėstymas vyksta įvairiomis kryptimis. Juos veda skirtingos bendrovės. 1990 m. pradėta vesti pirmoji kryptis, kuri ėmė veikti 1994 m. Ji eina iš Frankfurto į Varšuvą, Prahą, Bratislavą, Budapeštą - sudaro 3700 km. Vėliau ši minėta pirmoji kryptis bus pratęsta ir į Lietuvą, Gudiją, Rumuniją, Bulgariją ir Moldaviją - tada visas kabelis sudarys 14.000 km ir kainuos 500 mln. dolerių.

Neseniai išvestas kitas šiaurės-pietų krypties kabelis, kuris sujungia Estiją, Latviją, Lietuvą ir toliau po vandeniu per Baltijos jūrą - Daniją, Švediją (linija Lietuva - Švedija jau pradėjo veikti), o iš ten Lenkiją, Čekiją ir Austriją. Ši linija yra 1500 km ilgio. Kainavo 100 mln. dol. Kai šis užmojis bus užbaigtas, atsiras galimybė lengviau susisiekti su Lietuva.

nuoširdumu, džiaugsmu ir atvira širdimi, pamiršęs save ir savo rūpesčius, tuomet, manau, jau busi pradėjęs mylėti. Mylėti savo artimą, kaip save patį.

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS SJ

Reikšmė ir prasmė

Nors šie du žodžiai nėra sinonimai, bet tiek raštuose, tiek šnekamojoje kalboje jie dažnai maišomi. Ne visai aiškiai juos atskiria ir žodynai. Pvz., P. Skardžiaus "Lietuvių kalbos vadove" (Vokietija, 1950) sakoma, kad prasmė yra "loginė dalyko esmė (angl. sense, meaning, import; pranc. sens; vok. Sinn): *Žmonių pasakymai ne vienoda prasme suprantami; Šie poeto žodžiai turi labai gilią prasmę (yra prasingi). Reikšmė - dalyko vertingumas kuriam kitam dalykui (angl. signification, meaning; pranc. signification, importance; vok. Bedeutung): Lietuvių tautinės kultūros reikšmė pasauliui yra nemaža; Žodžių reikšmės yra nepastovios*".

"Dabartinės lietuvių kalbos žodyne" (Vilnius, 1972) aiškinama, kad prasmė yra "vidinis, loginis turinys: *Perkeltinė žodžio prasmė; arba tikslas, pagrindas: Ar čia buvo prasmės taip daryti? Gyvenimo prasmė. Reikšmė - tai, kas ką reiškia: Šio žodžio reikšmė ne visai aiški; arba svarba: Tai didelės reikšmės dalykas*".

Niedermanno žodyne prasmė vokiškai verčiama "Sinn, Bedeutung", o reikšmė tik "Bedeutung".

Tad iš šių žodinių aiškinimų galime bent apytikriai suprasti, ką šie žodžiai reiškia, bet vis dėlto dar lieka neaiškumų. Galima sakyti, kad šie du žodžiai iš dalies yra panašūs, iš dalies visai skirtingi. Prasmė yra, kaip jau minėta, loginė dalyko esmė, pvz.: *Kokia yra žmogaus gyvenimo prasmė? Jo mintys turi gilią prasmę. Kasdieniuose dalykuose jis vis ieško filosofinės prasmės. Skiriamieji ženklai geriau padeda suprasti sakinio prasmę. Tai reikia suprasti perkeltine prasme. Kartais šiuo žodžiu nusakoma veikimo tikslas, paskirtis, pagrindas, pvz.: Tai neturi jokios prasmės (angl. It makes no sense). Jam nebuvo jokios prasmės ten važiuoti. Nėra prasmės su tavim ginčytis.*

Reikšmė - kai norime nurodyti, ką koks dalykas žymi, reiškia, pvz.: Žalia spalva reiškia viltį. Žodžio tikroji reikšmė visuomet išryškėja iš konteksto. Kartais šiuo žodžiu norima pažymėti kokio nors dalyko svarbą, vertingumą, pvz.: Praeities pažinimas turi didelę reikšmę kiekvienam žmogui. Tai didelės reikšmės įvykis.

Tad iš pavyzdžių matome, kad šie du žodžiai yra skirtingi, jie nėra sinonimai, bet vis dėlto kartais jų reikšmės yra gana artimos ir ne visada yra lengva nustatyti jų vartojimo ribą, pvz., sakoma: *pavartoti žodį perkeltine reikšme ir perkeltine prasme.*

Radio ar radijas?

Kai šis žodis vartojamas savarankiškai, nesusijungtas su kitu, tai sakoma radijas (tik ne radijai), pvz., *aš klausau radijo, girdžiu per radiją, nusipirkau radijo aparatą*, bet kai jis yra tik pirmasis sudurtinio žodžio dėmuo, tai vartojama radio, pvz., *radioaktyvumas, radiochemija, radiofizika* ir pan.

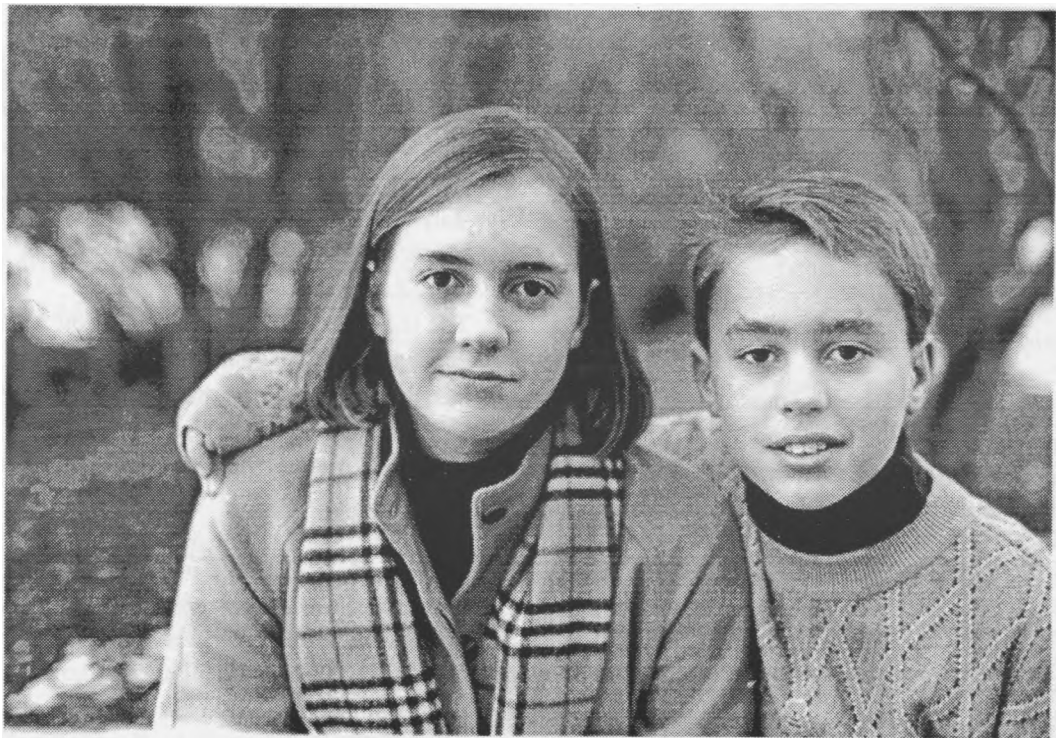
Netikslus naudininko vartojimas

Kartais mes pavartojame naudininko linksį ten, kur jis netinka. Čia paminėsime keletą tokių atvejų su pavyzdžiais, kur naudininko linksnis netiksliai pavartotas, ir skliausteliuose nurodysime, kaip būtų galima tuos netikslumus pataisyti.

1. Naudininkas nevartotinas po slinkties veiksmožodžių tikslui reikšti, pvz.: *Teatro kolektyvas išvyko gastrolėms (=gastrolių, į gastroles, gastroliuoti). Studentas buvo nusiųstas medicinos praktikai (-medicinos praktikos atlikti). Viršininkas atvyko oficialiam vizitui (= oficialaus vizito, su oficialiu vizitu). Darbininkai išėjo pietums (=pietų, pietauti). Visi susirinko posėdžiui (=posėdžio, posėdžiauti, į posėdį).*

Tačiau naudininką galima vartoti, pvz., tokiais atvejais: *Nusipirkau sėsiuvinį užrašams. Parnešk duonos pusryčiams. Nusipirkau medaus vaistams.* Čia taip pat reiškiamas tikslas arba paskirtis, bet ne po slinkties veiksmožodžių.

2. Netinka naudininko linksnyje vartoti veiksmožodinius daiktavardžius tikslui reikšti, pvz.: *Gaminį grąžino perdirbimui (=perdirbti). Jis at-*

Susan Mažeika nuotr.

nešė batus pataisymui (=pataisyti). Padėjo kibirą vandens atsigėrimui (=atsigerti).

3. Naudininko linksnis nevartotinas su neigiamu bendratimi, reiškiant, kad kas nors negali ar nesugeba ko nors atlikti, pvz.: *Išėjusiems negrįžti (=Išėjusieji negrįš, negali grįžti). Žmogui nesuprasti (=Žmogus nesupras, negali suprasti) visų gamtos paslapčių. Vaikui neįveikti (=Vaikas neįveiks) tokio darbo.*

4. Su veiksmožodžiu *atitikti* vartotinas ne naudininkas, bet galininkas, pvz.: *Atitiko kirvis kotui (=kotą). Nuorašas atitinka originalui (=originalą). Kaina turi atitikti daikto kokybei (=kokybę).*

5. Nevartotinas naudininkas su bendratimi tikslui reikšti su abstrakčiais, priemonės neišreiškiančiais žodžiais (po kurių negalima įterpti žodžių *tinkamas, skirtas, kuris galėtų ir pan.*), pvz.: *Davė įsakymą namui nugriauti (=namą nugriauti). Priėmė nutarimą darbo našumui padidinti (=padidinti darbo našumą). Jis neturi leidimo šautuvui laikyti (=laikyti šautuvo). Buvo gydytojų pasitarimas ligai nustatyti (=nustatyti ligą).*

6. Geriau būtų naudininko nevartoti daikto rūšiai pavadinti, pvz.: *Nusipirkau tepalo batams (=batų tepalo). Siame butelyje yra lašai akims (=akių lašai).*

Naudininkas vartojamas, kai reikia pabrėžti daikto paskirtį, o kilmininkas - rūši: *tepalas batams* - tai bet koks tepalas, kuriuo galima tepti batus, o *batų tepalas* - specialus tepalas tik batams tepti, tokia tepalų rūšis.

Teikti ir tiekti

Šių dviejų žodžių reikšmė yra skirtinga. *Teikti* reiškia *duoti* (angl. to give, to offer, to present, to render, to submit) o *tiekti* reiškia *gaminti, ruošti, parūpinti* (angl. to produce, to supply, to prepare, to furnish). *Tiekti* galima vartoti tokiuose sakiniuose: *Seimininkė patiekė skanius pietus. Jis prisitiekė visokių gėrybių. O šiuose sakiniuose tiekti netinka, juose reikia vartoti teikti: Pirmininkas susirinkimui pateikė šią darbotvarkę. Laikraštis pateikė daug įdomių žinių. Paskaitininkas pateikė įdomių minčių.*

Paruošė Marija A. Jurkutė

TRYS PENKTADIENIAI TRYLIKTA DIENA

Žmonėms, bijantiems penktadienių, pasitaikančių tryliktą mėnesio dieną, 1998-ji nebus geri metai: net trys penktadieniai sutaps su trylikta mėnesio diena. Tai bus vasario, kovo ir lapkričio mėnesiai.

Ištisus šimtmečius penktadienio ir skaičiaus 13 derinys daugeliui visame pasaulyje pranašauja nelaimes. Dėl šio prietaro žmonės atšaukia susitikimus, keičiamos kelionių datos, o daugelyje dangoraizių nėra tryliktojo aukšto.

Kaip sako Mensfildo universiteto (Pensilvanija) matematikos profesorius ir skaičiaus 13 baimės tyrėjas Thomas Fernsleris, pastarąjį kartą trys penktadieniai 13 dieną per vienus metus buvo 1987-aisiais. Tai paprastai pasikartoja kartą per 11 metų. Profesorius apskaičiavo, kad jei birželio 13 diena bus penktadienis, tai iki metų galo daugiau tokių nelaimingų dienų nebus pasitaikys. Bet jei vasario 13-oji bus penktadienis, tai tokių dienų dar pasitaikys kovą ir dar vieną kartą vėliau, jei tai ne keliamieji metai.

Pats mokslininkas teigia nebijęs skaičiaus 13. Kad tai įrodytų, prie savo išklerusio automobilio pritvirtino numerį 13F0BIA.

Prietaro, kad penktadienis, sutampantis su 13 mėnesio diena, pranašauja nelaimę, šaknys siekia ankstyvąją krikščionybę. Prie Kristaus paskutinės vakarienės stalo buvo 13 žmonių, o jis nukryžiuotas buvo penktadienį.

Istorija gali pateikti pavyzdžių, tariamai patvirtinančių bloga lemiančią skaičiaus 13 prasmę: 1970 metais JAV erdvėlaivio "Apolonas 13" skrydis į Mėnulį, sprogus degalų bakui, buvo atidėtas. Raketa su astronautais pakilo balandžio 13 diena 00 val. 13 min. Skaičiaus 13 bijojo ir JAV prezidentas Franklinas Rooseveltas. Jis tokią

dieną stengdavosi nevykti į keliones. Net jo mirties data - 1945 metų balandžio 12-oji, atrodo, liudija apie prezidento nenorą atsisveikinti su šiuo pasauliu 13 dieną. (Lietuvos aidas Nr. 254)

"LEGENDINIŲ MOTERŲ" PROJEKTE BUS PRISTATOMA IR MARIJA GIMBUTIENĖ

Tarptautiniame kultūros projekte "Legendinės moterys" Lietuva pristatys ir vieną žymiausių pasaulio archeologų Mariją Gimbutienę.

Šiam projektui Lietuva jau yra atrinkusi XVI amžiaus didikę, karaliaus Žygimanto Augusto žmoną Barborą Radvilaitę.

"Legendinių moterų" organizatoriams iš Prancūzijos paraginus pristatyti dar vieną įžymybę, projekto Lietuvos nacionalinio komiteto nariai nutarė pasauliui dar kartą priminti apie lietuvių mokslininkę M. Gimbutienę. JAV Kalifornijos universiteto profesorė tyrinėjo baltų, indoeuropiečių archeologiją bei mitologiją, taip pat Senosios Europos kultūrą. Jos moksliniai darbai išversti į daugelį pasaulio kalbų.

Savo lietuvišką kilmę nuolat pabrėždavusi M. Alseikaitė-Gimbutienė "pasaulio kultūros ir Lietuvos intelektualiosios kultūros jungtis", sakė Lietuvos istorijos instituto vyriausioji mokslinė bendradarbė Ingė Lukošaitė. Jos žodžiais, 20 knygų ir daugiau kaip 200 straipsnių autorė M. Gimbutienė buvo labai gyvybiška, "savo gyvenimu įrodžiusi, kad gyvybė - pati didžiausia vertybė".

Tarptautinio projekto "Legendinės moterys" ištakos - 1993 metai, kai kultūros istorikas Joelis Soleras (Džoelis Soleras, pradėjo tyrinėti skirtingų civilizacijų grožio kriterijus. Vėlai į šias studijas įsijungė įvairių sričių specialistai, susibūrę į asociaciją "Plein Fard". Kultūros projekte "Legendinės moterys" dalyvauja 185 valstybės, jį remia Jungtinės Tautos. Projekte dalyvaujančios šalys pristato apie 2 tūkstančius moterų - mokslininkių, menininkių, valdovių. (Lietuvos aidas Nr. 13)

KAM REMIA FILMO APIE PARTIZANŲ KOVAS KŪRIMĄ

Krašto apsaugos ministerija nutarė paremti gegužės mėnesį pradedamo filmuoti vaidybinio filmo "Vienui vieni" kūrimą. Jis pasakos apie

1947-1951 metais vykusias partizanų kovas. Spaudos konferencijoje krašto apsaugos viceministras Edmundas Simanaitis teigė, kad „Vienui vieni“ užpildys istorijos spragas. „Tai mėginimas nors iš dalies pataisyti skriaudą tiems, kurių jau nebėra“, sakė viceministras. Jo nuomone, iki šiol partizanų kovos nebuvo deramai paminėtos. Būtent todėl KAM nutarė paremti šį projektą. Filmo „prodiuseris“ Vytautas Vilimas džiaugėsi, kad projekte dalyvauja 11 Europos valstybių. Pasak jo, šalys sutiko paremti filmo kūrimą todėl, kad jie pasakos apie mažai nagrinėtą temą. „Vienui vieni“ kūrimą parėmusios valstybės gaus filmo rodymo teises. Be Lietuvos, filmas bus filmuojamas Vokietijoje, Švedijoje, Lenkijoje, Anglijoje, Vatikane. Kadangi partizanų vadas Lukša buvo žvalgas, filmo apie jį kūrėjus konsultavo NATO pareigūnai. „Vienui vieni“ truks apie 250 minučių, jį baigti tikimasi 1999 metų rugsėjį. (XXI amžius)

KLAIPĖDOS UNIVERSITETE ATIDARYTA DAKTARO KAZIO PEMKAUS BIBLIOTEKA

Klaipėdos universiteto menų fakultete atidaryta išeivio daktaro Kazio Pemkaus biblioteka - archyvas.

Knygų mėgėjas, bibliofilas Kazys Pemkus universiteto bibliotekai padovanojo unikalų turtą - apie 29 metų kauptą lietuviškų knygų ir leidinių kolekciją. Joje apie 60 tūkst. retų lietuviškų knygų, 3 tūkst. žurnalų, dokumentų. Šis didžiulis knygų, žurnalų, archyvininių dokumentų rinkinys, kurių daugumos nėra Lietuvos archyvuose, į Klaipėdą atkeliavo 1995 m., padedant Lietuvių fondui Amerikoje. Tais pačiais metais Klaipėdą pasiekė antroji K. Pemkaus siunta, kurioje buvo apie 800 dėžių, sudariusi 25 tonas.

K. Pemkus nebespėjo atvykti į Klaipėdą ir dalyvauti bibliotekos archyvo atidaryme, šios bibliotekos-archyvo atidarymas skirtas K. Pemkaus mirties metinėms.

Klaipėdos universitetui padovanotas archyvas pradėtas tvarkyti tuoj po to, kai universiteto rektoriaus ir bibliotekos direktorės prašymu Lietuvių fondas Jungtinėse Valstybose skyrė 30 tūkst. dolerių projektui „Daktaro Kazio Pemkaus bibliotekos įrengimas“ įdiegti.

Menų fakultete šiais bibliotekai-archyvui skirtose patalpose įrengtos saugyklos, sudarinėjami leidinių katalogai. Ateityje biblioteka bus kompiuterizuota, informacija apie šią unikalą ir retą lietuviškos spaudos kolekciją bus įvesta į kompiuterių „Internet“ tinklą. (Lietuvos aidas Nr. 137)

LAISVĖS VARPO DŪŽIAI

Prieš 76 metus, vasario 16 d., švenčiant ketvirtąsias nepriklausomybės metines, Kaune iš Karo muziejaus bokšto pasigirdo Laisvės varpo gausmas. Varpą nuliedino ir dovanojo jaunai valstybei lietuvių išeivija Amerikoje. Viena varpo šone pavaizduotas Vytis ir įrašyti prakilnūs žodžiai: „O skambink per amžius vaikams Lietuvos, kad laisvės nevertas, kas negina jos“. Kitame šone toks įrašas: „Amerikos lietuvių seimas Lietuvai. Chicagoje, birželio 8-11, 1919 m.“ Pirmieji jo dūžiai nuaidėjo iškilingame Amerikos seimo posėdyje. Laisvės varpu galėjo paskambinti kiekvienas, kas bent kiek pagal išgales aukojo Lietuvos šalpos fondui. Atlikti šią patriotinę priedermę važiavo tautiečiai iš visų Amerikos pakraščių.

Į Lietuvą Laisvės varpas buvo atgabentas laivu 1922 m. sausio mėnesio pabaigoje. Varpą, įkeltą į Karo muziejaus bokštą, pašventino kunigas rašytojas J. Tumas-Vaižgantas. Pirmasis juo paskambino žymusis tautinio atgimimo veikėjas inžinierius Petras Vileišis. („Lietuvos rytas“ Nr. 32)

LIETUVOS PAŠTAS PAGERBIA JONĄ ČERNIŲ

Lietuvos paštas pirmąjį šiais metais 100-ųjų gimimo metinių proga pagerbė tarpukario Lietuvos valstybės ir kariuomenės veikėją Joną Černių. Jo gimtojo miesto Kupiškio pašte korespondencija buvo antspauduojama proginiais žymekliais. J. Černius buvo Lietuvos karo mokyklos, kariuomenės generalinio štabo, sovietų okupacijos pradžioje - 29-ojo teritorinio korpuso viršininku. 1939 metais nepilnus aštuonis mėnesius jis vadovavo Lietuvos vyriausybei. Vėliau emigravo į JAV, kur 1977 metais Los Anžele mirė. Pirmasis šių metų lietuviškas pašto ženklas buvo išleistas į apyvartą sausio 17 d. Jis skirtas Žiemos olimpinėms žaidynėms Nagane. Vasario 16 d. Lietuvos nepriklausomybės paskel-

bimo 80-mečio proga pasirodė dviejų ženklų ir vieno bloko serija. Vienas šių ženklų buvo 200-asis, išleistas atkūrus Lietuvos nepriklausomybę. Vasario 16-ąją pasirodė ir dar vienas pašto blokas - "Tautiškai giesmei - 100 metų". ("XXI amžius" Nr. 4)

BUS PAGERBTAS ANTANO JUOZAPAVIČIAUS ATMINIMAS

Pačiame Alytaus centre, Šv. Angelų Sargų bažnyčios šventoriuje, palaidotas pirmasis žuvęs Lietuvos karininkas Antanas Juozapavičius. 1919-aisiais traukiantis per Nemuną jį pakirto rusų kulka. Tada buvo vasario 13-oji, 25-asis karininko gimtadienis. Sovietmečiu jo kapas tapo savotiška rezistencijos vieta.

Alytiškiiai čia ateidavo A. Juozapavičiaus mirties dieną, o per Vėlinės paminklas tiesiog paskėsdavo žvakelių ir chrizantemų gausoje. Beje, Vėlinių dieną čia stovėdavo ir žiūrėdavo labai nebyli, dažniausiai trijų vyrų sargyba". Tik 1989-aisiais vėl buvo viešai paminėtas karininko atminimas. Prie tilto iškilo kryžius, kurį nukalė Lietuvos kalvių kalvis Vytautas Jarutis. Po metų atkurti ir tiltą puošę bareljefai.

O nuo šiol karininko Antano Juozapavičiaus gimimo diena bus minima ypač iškilmingai. Miesto meras Dobilas Kurtinaitis pasirašė potvarkį, siekiant pagerbti kovose už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę žuvusius kovotojus, įamžinti jų vardus, kasmet vasario 13-ąją, karininko Antano Juozapavičiaus gimimo ir žūties dieną, priėjo vardu pavadinto tilto Alytuje iškelti Lietuvos valstybinę bei Alytaus miesto vėliavas. ("Kauno diena" Nr. 35)

PO 200 METŲ STAKLIŠKĖS VĖL TURĖS HERBĄ

1972 metų sausio mėnesį Lenkijos karalius ir Lietuvos didysis kunigaikštis Stanislovas Augustas Poniatovskis suteikė Stakliškėms laisvojo miesto teises ir herbą. Bet neilgai juo didžiavosi - tų pačių metų viduryje, nugalėjus Reformų seimo priešininkams, Stakliškių savivalda buvo panaikinta, herbas užmirštas. Po daugiau kaip 200 metų jis atkurtas vėl. Naujojo Stakliškių herbo autorius dailininkas Rolandas Rimkūnas, jį jau aprobavo Heraldikos

komisija.

Kaip teigia šios komisijos pirmininkas E. Rimša, remdamasis Lietuvos Metrika (kuri lig šiol saugoma Rusijos valstybiniame senųjų aktų archyve), senasis herbas vadintas "Dievo apvaizda virš griūvančio miesto". Gelsvi pastatai, debesėliai mėlyname danguje, iš jų žvelgia Apvaizdos akis. Medeliai žalsvi. "Tai vienas iš labiausiai neesminiais elementais perkrautų, o vietos architektūros prasme - nerealiu simboliu, - teigia E. Rimša Stakliškių herbo charakteristikoje. - Galimas dalykas, kad griūvančio miesto siluetas nusižiūrėtas iš bažnyčios dailės, ypač jos rytietiško motyvų. Simbolinė prasmė neaiški. Turbūt griūvantis miestas reiškė irstančią valstybę, kurią turi išgelbėti reformos, miestams suteikiamos teisės".

Kad herbas būtų heraldiškesnis bei realesnis, smulkių senojo herbo elementų atsisakyta, šiek tiek pakeista architektūros statinių kompozicija. Mėlyname lauke - auksinė mūro siena su galingu bokštu viduryje ir dviem bokšteliais iš šonų. Bokštuose po vieną juodą langą (arką). Skydo papėdė ir pora medelių šalia vidurinio bokšto - žali. Viršuje - aukso spalvos Dievo apvaizdos akis. ("Kauno diena" Nr. 24).

FRAKĄ PREZIDENTUI SIUVO "AMŽINASIS" VALDŽIOS SIUVĖJAS

Vilniaus siuvėjas Vincentas Zelionko, kelis dešimtmečius rengęs Lietuvos valdžios vyrus, siuvęs kostiumus ir ilgamečiui sovietų Lietuvos kompartijos vadovui Antanui Sniečkui, ir kadenciją baigusiam prezidentui Algirdui Brazauskui, siuvo fraką ir naujam prezidentui Valdui Adamkui. Siuvėjas teigė lengvai radęs kalbą su juo.

"Prezidentas turi atrodyti europietišškai", - sakė siuvėjas, paklaustas, koku stiliumi rengs naująjį prezidentą.

Be klasikinio juodo frako, kurio V. Adamkui jau prireikė per inauguracijos iškilmes vasario 26 dieną, V. Zelionko jam siuvo ir du kostiumus. Jie pasiūti iš prancūziškos pilkai žalios ir pilkai mėlynos medžiagos. Išmatuoti išrinktojo prezidento V. Zelionko važiavo į laikinuosius V. Adamkaus apartamentus. ("Kauno diena" Nr. 29)

IŠ ŽMOGAUS IŠTRAUKTA METRO ILGIO RAKŠTIS

Šiaulių respublikinės ligoninės muziejuje liks eksponatas, savotiškas pretendentas į rekordų knygą. Tai - daugiau kaip metro ilgio ir apie 15 cm pločio lenta. Toks didžiulis svetimkūnis pašalintas iš 28 metų Rimanto Radžvilo. Unikalią operaciją atliko 45 metus chirurgo dirbantis Benediktas Devėnas.

UAB “Normedas” lentpjūvės darbininkas R. Radžvilas tą rytą kaip paprastai stovėjo prie daugiapjūklio, padavinėjo lentas naujokui, o vėliau su juo pasikeitė vietomis.

Rimantui stovint šonu prie daugiapjūklio, trūko šio prietaiso apsaugos vartai ir iš jo iššokusi medienos atraiža - visa lenta - įlindo žmogui per vieną šoną, o išlindo per kitą. Labai skaudėjo, bet... nelaimėlį lydėjo laimė: lenta vidaus organų nepažeidė.

Kad sužeistasis tilptų į greitosios pagalbos automobilį, bendradarbiai su benzininiu pjūkle patrupino ilgąją “rakštį”. Pasodintas ant neštuvų R. Radžvilas pats laikė jį perdūrusią lentą.

Padarius apie 30 cm skersinį pjūvį, iš pilvo minkštųjų raumenų išimtas svetimkūnis, pašalintos skiedros, medžio atplaišos. Gydytojo nuomone, pacientą gelbėjo ir riebalinis sluoksnis, taip pat tai, kad lenta neįsmigo kiek tolėliau nugaros pusėn. (“Lietuvos aidas” Nr. 25)

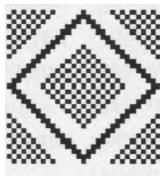
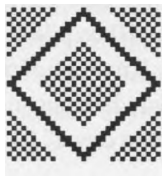
KAUNE ŽUVO MOTERIS, TURINTI DIDŽIAUSIAS PASAULYJE SMEGENIS

Sekmadienio rytinėje “Lietuvos aidas” laidoje buvo trumpai pranešta apie įvykusią eismo nelaimę, per kurią Ožeškienės ir Duonelaičio g. sankryžoje buvo užmušta moteris. Užmuštosios asmenybės ilgai nepavyko išaiškinti. Po kelių dienų nežinomoji moteris medicinos pasauliui atnešė nepaprastą sensaciją. Gydytojai, ištyrę jos kūną konstatavo, kad žuvusioji per katastrofą turėjo didžiau-

sias smegenis ne tik Lietuvoje, bet turbūt ir visame pasaulyje. Padarius tyrinėjimus, po keliolikos valandų paaiškėjo, kad tai yra Kauno apylinkės gyventoja 35 m. amž. Elena Barauskaitė-Paškevičienė. Užmuštosios moters tvirtas sudėjimas ir nepaprastai aukšta plati galva jau iš pirmo žvilgsnio sudomino profesorius. Surinktais mokslininkų duomenimis, vidutinė europiečio vyro galvos apimtis siekė 55 cm, o moters 52. Prof. Žilinskas ir gydytojas Masalskis konstatavo, kad atgabentosios į Anatomijos institutą Paškevičienės galvos apimtis turi apie 60 cm. Taigi žymiai didesnė, negu vidutinio europiečio vyro galvos apimtis. Paškevičienės smegenys svėrė 2 kg. Šiuo nepaprastu reiškiniu labai susidomėjo prof. Žilinskas ir kiti mūsų gydytojai. Ir iš tikrųjų buvo kuo stebėtis, nes iki šiol medicinos literatūros turimomis žiniomis, visame pasaulyje moters su 2000 gr smegenimis niekada nebuvo rasta. Didžiausi Lietuvos moters smegenys iki šiam laikui buvo skaitoma 1550 gr. Iki šiol medicinos literatūroje didžiausias žmogaus smegenų svoris neprašoko 2000-2020 gr. Surinktomis iki šiol medicinos pasaulio žiniomis, sunkiausias smegenis turėjo rašytojas Turgenevas. Kiti garsūs žmonės turėjo tokias smegenis: Dantės smegenys svėrė 1420, Šilerio - 1580, Kanto - 1600, Birono - 1807. Paškevičienės smegenys kaip nepaprastas reiškinys netrukus bus užfiksuotas visame medicinos pasaulyje. (Taip buvo rašyta “Lietuvos aide” prieš 60 metų).

SUTEIKTI GARBĖS DAKTARŲ VARDAI

Už nuopelnus Lietuvos mokslui Kauno technologijos universiteto garbės daktarų vardai suteikti gamtosaugos inžinerijos specialistui Valdui Adamkui, JAV Šiaurės Ilinojaus universiteto profesorui Romualdai Kašubai bei Rygos technikos universiteto rektoriui Egansui Lavendeliui. (“Dienovidis” Nr. 6)

ŠYPSULIAI

- Kokius gražius turi plaukučius! - sako svečias. — Juos gavai iš savo mamytės?

- Neįspėjai, - rimtai užginčija maža mergytė. - Juos gavau iš savo tėčio, nes ant jo galvos beveik jau neliko nė vieno plaukelio.

Paklydę Alpių sniegynuose du keleiviai nudžiunga, pamatę St. Bernardo šunį su pakaklėj vienuolių pririštu konjako buteliuku sušalusiems atsigavinti.

- Štai prie mūsų artėja geriausias žmogaus draugas! - sako vienas paklydėlių.

- Ir kartu su juo didelis šuo, - priduria antrasis.

- Judu su žmona jau nesimėtote aštriais žodžiais.

- Taip, nes mudu prisilaikome tam tikro susitarimo: iki pietų ji daro tai, kas jai patinka, o po pietų aš darau tai, ką ji mėgsta.

Mėgėjai dainininkei šeimyniniame pobūvyje padainavus keliais dainas, po kiek laiko ji klausia mažąjį Petriuką, kaip jam patiko jos dainavimas.

- Tai buvo nepakenčiamai baisu klausytis.

Dainininkei veido išraiška piktinantis tokia akiplėšiška vaiko nuomone, jo senelė bando pateisinti savo vaikaitį:

- Prašome neimti į galvą, ką tas vaikėzas plurpia, mat jis visuomet mėgsta kartoti tai, ką nugirsta iš suaugusiųjų.

Žiūrovas, išeinantis iš kino, įeinančiam į klausimą, ar filmas turi "happy ending", atsako:

- Matote, kokie visi išeinantieji iš kino atrodo laimingi, kad išeina...

Mergina kaime pavakare eina su vyruku keliu. Vyrukas vienoje rankoje neša kibirą pieno, o kita ranka vedasi ožką. Mergaitė patylėjusi taria:

- Aš bijau.

- Ko tu bijai?

- Kad tu manęs nepabučiuotum.

- Bet juk mano rankos užimtos, kaip aš tai galėčiau padaryti?

- O, tu gali ožką pririšti, o kibirą su pienu kur nors čia pastatyti.

- Tu pirkei naują automobilį?

- Taip. Matai, užėjau į parduotuvę telefonu paskambinti, bet nepatogu buvo išeiti nieko nepirkus.

Moteris ateina pas daktarą. Daktaras po apžiūrėjimo sako:

- Matot, ponias, jūs jau 90 metų. Aš daug ką galiu padėti, bet padaryti jus jaunesne aš negaliu.

- Kas prašo padaryt jaunesne? Aš noriu dar 20 metų pasenti.

Vienas vyrukas šeimoj pasisakė, kad jis norįs vesti jų pažįstamą mergaitę. Apie tai išgirdusi motina tarė:

- Ką tu galvoji? Ji yra žvaira.

- Ji raudonplaukė, ar ne? - tarė teta.

- Ji tikriausiai nerimta, - pasakė senelė.

- Ji visai neturi pinigų, - pridėjo dėdė.

- Ji atrodo labai silpna, - pasakė pusseserė.

- Ji yra tinginė, - pritarė antroji pusseserė.

- Ji yra ekstravagantiška, - papildė trečioji pusseserė.

- Bet ji turi tikrai šviesią ir gražią ateitį, - pasakė norįs ją vesti sūnus.

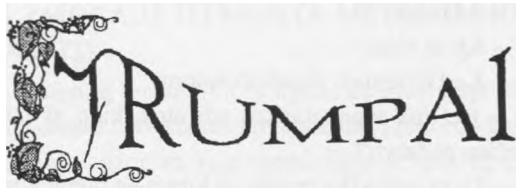
- Kodėl? - paklausė chorą visa nustebusi šeima.

- Ogi todėl, - atsakė sūnus, - kad ji neturi giminių, tai niekas jai nepatarinės.

Jauna ponias įėjo didingai į virtuvę ir sako virėjai Onai:

- Klausyk, jei tamstą aplanko draugė, reikia elgtis tyliau. Vakar net užmigti negalėjau: taip virtuvėje buvo garsiai kvatojama.

- Taip, ponias, bet aš čia nekaltu. Aš tik pasakojau savo draugei, kaip tamsta neseniai bandei kepti pyragą.

□ Kun. Izidorius Gedvila, gyvenęs Sunny Hills, FL, sausio 2 d. atšventė amžiaus 75 metų, o vasario 21 d. kunigystės 50 m. sukaktis.

□ 1997 m. rugs. 28 d. buvo iškilmingai pašventinta Girkalnio parapijos Šv. Jurgio bažnyčia. Ją pašventino Kauno metropolitas arkiv. S. Tamkevičius ir mons A. Bitvinskas, abu ilgus metus sovietmečiu praleidę lageriuose. Senoji Girkalnio bažnyčia sudegė 1944 m. karo mūšių metu. Bolševikmečiu sudegė ir bažnyčia, įrengta parapijos salėje. Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, buvo pašventinti naujosios bažnyčios pamatai senosios bažnyčios vietoje. Statyba užtruko keletą metų.

□ “Baltijos tyrimų” apklausos duomenimis, 1998 m. pradžioje 72% Lietuvos gyventojų pasitikėjo Bažnyčia.

□ Prel. Antanas Jonušas, ilgametis Šv. Kazimiero lietuvių kolegijos Romoje ekonomas, sausio 15 d. atšventė amžiaus 75 m. sukaktį.

□ Vatikano valstybės sekretoriui kard. Angelo Sedana buvo pranešta, kad Kubos vyriausybė išleido į laisvę keliolika kalinių, šiuo malonės ir geros valios veiksmu pažymėdama Šv. Tėvo apsilankymą Kuboje šių metų sausio mėn.

□ Prel. dr. Juozas Prunskis paaukojo 1800 dol. Marijonų gimnazijos remontui Marijampolėje.

□ Gruodžio 27 d. Marijampolės Šv. Ark. Mykolo prokatedroje lankėsi Šv. Sosto nuncijus arkiv. Erwin Josef Ender, atvykęs pagerbti Šv. Šeimos seserų.

□ Irano užsienio reikalų min. Kamai Kharazi vasario 2 d. Vatikane susitiko su pop. Jonu Paulium II. Šis “mandagumo vizitas” yra pirmasis popiežiaus susitikimas su tokio aukšto rango Irano islamiškosios respublikos pareigūnu.

□ Kun. dr. J. Grabys, Amsterdam, N.Y., lietuvių parap. klebonas, sausio 13 d. atšventė amžiaus 75 m. sukaktį.

□ Pop. Jonas Paulius II priėmė kvietimą per numatomą kelionę po Vidurinius Rytus atvykti į

Iraką. Popiežius dar 1994 m. yra gavęs Irako vyriausybės ir vietos Bažnyčios kvietimą apsilankyti, ir šis kvietimas tebegalioja. Pop. nori vykti į tokią kelionę, kurios metu jis aplankytų šventąsias Senojo Testamento vietas.

□ 1997 m. rudenį sudarytoje JAV LB Krašto valdyboje ses. Margarita sudarė naują Religinių reikalų tarybą: pirm. ses. Margarita Bareikaitė, nariai - prof. kun. Antanas Jurgelaitis, OP, STL, dr. Mirga Girniuvienė, Aldona Lingertaitienė, ses. Ona Mikailaitė ir Daiva Navickienė. Tarybos planuose numatyta palaikyti glaudžius ryšius su Švietimo taryba ir šeštadieninėmis lituanistinėmis mokyklomis, ruošti medžiagą religijos pamokoms.

□ Arkiv. Jonas V. Bulaitis vasario 2 d. šventė kunigystės 40 metų sukaktį.

□ Kun. gyd. Andrius Narbekovas, ruošias doktoratą Washington, D.C., kovo 6 — 8 d. vadovavo rekolekcijoms Nekalto Prasidėjimo vienuolyne, Putnam, CT.

□ Kun. Jonas Dėdinas, daugiametis Vasario 16 gimnazijos Vokietijoje mokytojas ir kapelionas, sausio 10 d. atšventė savo 75 m. gimtadienį.

□ Sausio 10 d. Los Angeles katedroje kard. Roger Mahony šešiasdešimtčiai žymių žmonių, vyrų ir moterų, įteikė popiežiaus skirtus Šv. Grigaliaus ordinus, jų tarpe vienam lietuviui - poetui Bernardui Brazdžioniui. Iškilmės tęsėsi dvi valandas.

□ Prel. Pranas Dauknyš, Melbourne, Australijoje, lietuvių parapijos klebonas, vasario 28 d. atšventė kunigystės 45 m. jubiliejų.

□ Arkiv. Charles A. Salatka, Oklahoma City, OK, vasario 26 d. šventė amžiaus 80 m. sukaktį.

□ Aštrėjant Jungtinių Tautų ir Irako nesutarimui ir gresiant karui, vasario 8 d. pop. Jonas Paulius II Šv. Petro aikštėje susirinkusiems maldininkams ir turistams pareiškė, kad yra laiko nesmurtinėmis priemonėmis spręsti Jungtinių Tautų ginkluotės tikrintojų ir Irako krizei. “Tikiuosi, kad tie, kurie atsako už tautų gyvastį, sieks pasikliauti diplomatinėmis priemonėmis bei dialogu ir įstengs išvengti bet kokio pobūdžio konflikto”, sakė popiežius. Ir iš tiesų, nuvykus Irakan JT gen. sekretoriui, ginkluoto konflikto bent laikinai pavyko išvengti.

Juozas M.

Nuoširdi padėka mūsų rėmėjams

60 **dol.** aukoją V. Rapšys.

50 **dol.** aukoją R. Banionis

40 **dol.** aukoją kun. V. Balčiūnas.

Po 30 dol. aukoją: V. Sonda, T. Murauskas, V. Lukošius.

25 **dol.** aukoją M. Bajorūnas.

Po 20 dol. aukoją: L. Krauskas, A. Laucis, M. Žemaitis, D. Zuraitis, S. Žilevičius, Z. Pupius, T. Norkus, J. Racevičius, B. Navickas, I. Raulinaitienė.

Po 15 dol. aukoją: M. Kavaliauskienė, L. Šmulskštys, J. Smalstys.

Po 10 dol. aukoją: A.J. Rejeris, A.E. Pocius, K. Petreikis, B. Rygertas, N. Kaminskas, A. A. Stulpinas, O. Alkas, J. Vaineikis, A. Čaplenas, B. Lintakas, kun. J. Liauba, K. Remezas, G. Miglinas, J. Stankus, Z. Dubauskas, L. Paulavičius, E. Karalius, A. Puzinas, F. Rajeckas, B. Šimkus, D. Dambriūnas, kun. I. Urbonas, J. Zalagenas, M. Binkaitis, M. Batuzas, B. Kūkalis, E. Arlauskas, E. Čižauskas, Z. Koriš.

Po 5 dol. aukoją: A.K. Paskočimas, E. Tutinas, Nkr. Pr. M. Seserys, V. Butvydas, V. Maciūnas, D. Mieliulis, B. Staškevičius, L. Milukienė, B. Valavičius, G. Likander, M. Noreika, K. Trečiokas, O.V. Mickus, K. Genčius, A. Rygelis, R. Kubilius, K. Nenortas, A.T. Tamašius.

Tik aukotojų dėka mes galime už tą pačią kainą siuntinėti žurnalą į Lietuvą ir kitus užsienio kraštus.

Klaidos atitaisymas

Neseniai gavome poetės Janinos Štrimaitienės-Marcinkevičienės laišką, kurio ištrauką čia dedame:

“Manau, kad aš ir poetė Aldona Puišytė esame labai nemalonoje situacijoje. 1995 m. Jūsų žurnalo 9 numeryje buvo išspausdintas mano eilėraštis *Lietuva*, 1997 m. 12 numeryje vėl buvo išspausdintas tas pats eilėraštis, tik jis jau buvo priskirtas Aldonai Puišytei. Nesuprantu, kam tą eilėrašį reikėjo spausdinti antrą kartą ir priskirti kitai poetei”.

Taip, tai buvo labai nemaloni teksto rinkėjo ir maketuotojo klaida. Jis savo kompiuteryje turėjo jau seniai spausdintą Janinos Štrimaitienės eilėrašį ir turbūt pamiršo, kad eilėraštis jau buvo spausdintas, tai, radęs vietos, jį vėl įdėjo į žurnalą ir per neapsižiūrėjimą priskyrė jį Aldonai Puišytei, kurios pavardė taip pat buvo kompiuteryje.

Abidvi poetės už šią tikrai nemalonią klaidą labai atsiprašome.

Redakcija.

Konkursui gautus rašinius Vertinimo komisija jau baigia skaityti ir vertinti. Laimėtojus paskelbsime ateinančiame numeryje.